

KIRKON AKATEEMISET AKI R.Y.

# CRUX

LOKAKUU 2016

3

TEEMA  
REFORMAATIO



## REFORMAATION JUHLIA 500 VUOTTA

- Kikyä kirkkoon
- Avioliittolain muutos ja kirkon tie

VERKOSSA  
Tilaa mobiilijäsenkortti



**J**os Jumala antaisi vain kerran  
vuodessa auringon nousta,  
niin vietettäisiin kiitos ja  
ilojuhlaa. Mutta kun se nyt  
tapahtuu joka päivä, ei kukaan  
ihminen ajattele, että siitä  
tulee kiittä. Jospa oppisimme  
vähemmän valittamaan  
sitä, mitä meiltä puuttuu, ja  
enemmän kiittämään siitä, mitä  
meillä on! Se tekisi elämämme  
valoisammaksi.

- Martti Luther

# Pappi ja avioliittolain muutos



EIJA NIVALA  
AKIn ja Pappisliiton puheenjohtaja  
eija.nivala@evl.fi

**Y**ksi syksyn puheenaiheista on ollut uusi avioliittolaki ja sen vaikutukset kirkossa. Myös Pappisliitossa tuli aika pohdita, mikä on liiton rooli, tehtävä ja näkökulma tässä tilanteessa. Jo toiminta-ajatukssamme sanotaan, että *Pappisliitto on papiston ammattillisuutta, kollegiaalisuutta, kehittymistä, papiston edun valvomista ja myönteistä pappiskuvaa edistävä aktiivinen toimija. Pappisliitto yhdistää*

*erilaiset ja erilaisissa viroissa toimivat papit. Pappisliitto ja siihen kuuluvat papit toimivat yhdessä kirkon puolesta.*

Niinpä Pappisliiton hallitus keskusteli lain vaikutuksista jäsenistöön ja laati kannanoton *Pappi ja avioliittolain muutos*. Etsimme yhdessä sitä, mitä nimenomaan Pappisliiton nimissä ja näkökulmasta voimme ja haluamme sanoa. Kananotossa puhutaan papeista eikä heistä, joita asia syvimmin koskee.

Kananotossa punnitaan niin papin oikeuksia ja velvollisuuksia, avioliittolain ja kirkon avioliittoon koskevien säädösten ja ohjeiden suhdetta kuin papille mahdollisesti samaa sukupuolta olevien parien vihkimisestä tai vihkimättä jättämisestä aiheutuvia sanktioita. Pappisliitto lähtee siitä, että papin tulee toimia rakentavasti kirkon missionaarisen tehtävän edistämiseksi. Pappi on sidottu ja sitoutunut toimimaan kirkossa kulloinkin voimassa olevan järjestyksen mukaisesti.

Vielä kannanoton lopussa on tärkeä viesti: *Pappisliitto kannustaa*

*evankelis-luterilaisen kirkon papistoa toimimaan keskinäisen solidaarisuuden edistämiseksi. Kollegiaalisuuteen pyrkimisen ei tule estää rakentavaa keskustelua vaan kannustaa ymmärryksen lisäämiseen eri tavalla ajattelevien välillä.*

On käynyt selväksi, että myös pappien näkemykset samaa sukupuolta olevien parisuhteista, avioliitosta ja avioliittolain muutoksesta eroavat toisistaan niin merkittävästi, että yhteisen polun päättäminen on vaikea löytää. Silti sitä pitää etsiä. Tähän me tarvitsemme kärsivällisyyttä, suostumista vaivannäköön. Myös hitauteen ja kipuun, jota se tuottaa.

Pappisliitto ei ole teologinen toimija, mutta me liiton jäsenet olemme teologeja. Myös teologinen työskentely on välttämätöntä, että avioliiton perusteet kirkastuvat. Joitakin rakentavia, uusiakin näkökulmia avaavia puheenvuoroja olen jo lukenut. Tässä lehdessä oleva Timo Tavastin artikkeli *Avioliittolain muutos ja kirkon tie on yksi niistä*. Odotan lisää.

Samaan aikaan, kun Pappisliiton hallitus laati kannanottoaan Akavatalossa Pasilassa, Kirkon talossa Etelärannassa rakennettiin avioliittolain muutokseen liittyvää kunnioittavan keskustelun mallia. Toimeksianto tähän tehtävään on tullut kirkolliskoukoululta. Nyt on aika puhua – ja kuunnella. Että ymmärtäisimme ja olisimme ymmärrettäviä. ✕

Liitto lähtee siitä, että papin tulee toimia rakentavasti kirkon missionaarisen tehtävän edistämiseksi.

Mikä kristinuskossa on luovuttamatonta ja missä kohdin tulisi etsiä uutta tai palata menneeseen?

- Juha Meriläinen



LUE!

6

Uudet  
sopimukset  
1.2.2017  
alkaen

## TEEMA

**REFORMAATION JUHLIA 500 VUOTTA** 22  
Sodat ja aikakausien muutos ovat leimanneet juhluvuosia.

**REFORMAATIO EILEN JA HUOMENNA** 26  
Uudelleen muovaaminen on ollut osa kristinuskoa läpi sen historian.

**REFORMAATIO JA EKUMENIA** 30  
Kirkkojen ekumeeniseen yhteyteen tähdätään keskustelun ja rukouksen pohjalta.

**LUTERILAISUUS JA VASTAKULTTUURI** 34  
Pystyykö luterilainen kristillisyyden olemaan vastakulttuurillista?

**RISTIN TEOLOGIAA** 36  
Kun ihminen yrittää vakavasti kohdata Jumalan, Jumala yllättää. Tästä on kysymys ristin teologiassa.

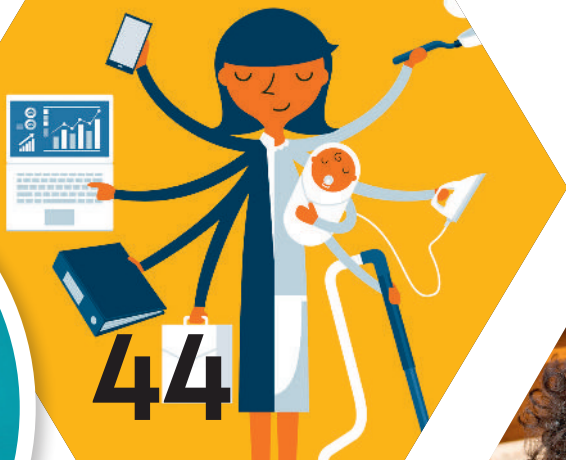
**LUTHERDOM OCH MOTKULTUR** 38

## ARTIKKELI

**AVIOLIITOLAIN MUUTOS JA KIRKON TIE** 40  
Kirkkojärjestyksestä on kaksi vastakkaista tulkintaa koskien avioliittoon vihkimistä. Mistä löytyisi kantava tie?

**SORTIN TYÖAIKAKOKEILU** 44  
Kokemuksia lähiesimiehen ja työalajohtajan työstä.

**SUOMALAIS-UGRILAINEN PAPPEINKOKOUS PETROSKOISSA** 46  
Heimoaate on tehnyt tilaa luterilaisen kommuunion korostukselle.



# 13

## KIRJOITUSSARJA

|                                                  |    |
|--------------------------------------------------|----|
| Ajankohtaista edunvalvonnassa:<br>Kikyä kirkkoon | 6  |
| Pakolaisuus ja maahanmuuttajat                   | 48 |

## VAKIOT

|                       |    |
|-----------------------|----|
| Pääkirjoitus          | 3  |
| Päätoimittajalta      | 10 |
| Kuusanmäki            | 11 |
| Puheenjohtajalta      | 14 |
| Akipedia              | 15 |
| Opiskelijavinkkelit   | 17 |
| Eläkeläisen mietteitä | 21 |

## AJANKOHTAISTA

|                                                     |    |
|-----------------------------------------------------|----|
| Kirkon koulutuskeskus<br>- Alkavat koulutukset 2017 | 12 |
| Minna Raassina<br>on Vuoden Kanttori 2016           | 13 |
| Kirkon musiikkijuhlat                               | 13 |
| Pappisliiton kannanotto<br>uuteen avioliittolakiin  | 18 |
| Pappisliiton opintomatkat 2017                      | 20 |



### JULKAISIJA

Kirkon akateemiset AKI ry.  
Rautatieäisenkatu 6, 00520 Helsinki

**PÄÄTOIMITTAJA** Merja Laaksamo  
Puh. (09) 4270 1506  
merja.laaksamo@akiliitot.fi

**TOIMITUSSIIHTEERI** Heli Meinola  
Puh. (09) 4270 1515,  
heli.meinola@akiliitot.fi

### TOIMITUSKUNTA

Merja Laaksamo, pastori (pj.)  
Kaisa-Leena Harjunmaa-Hannikainen, kanttori  
Päivi Helén, kappalainen  
Heikki Järvinen, yliopistopappi  
Heikki Leppä, kappalainen  
Panu Pihkala, tutkija  
Anna Pulli, kanttori  
Pekka Soranummi, kanttori

### OSOITTEENMUUTOKSET

Tuija Kukkonen  
Puh. (09) 4270 1503  
tuija.kukkonen@akiliitot.fi

Heli Meinola  
Puh. (09) 4270 1515  
heli.meinola@akiliitot.fi

### TOTEUTUS JA ULKOASU

Otavamedia OMA  
Maistraatinportti 1, 00015 Otavamedia

### ILMOITUSHINNAT

|          |                                                  |
|----------|--------------------------------------------------|
| Koko     |                                                  |
| 2/1 s.   | 380 mm x 255 mm<br>1 790,- euroa                 |
| 1/1 s.   | 190 mm x 255 mm<br>1 020,- euroa                 |
| 1/2 s.   | 155 mm x 114 mm<br>73 mm x 228 mm<br>560,- euroa |
| 1/4 s.   | 101 mm x 118 mm<br>330,- euroa                   |
| 1/8 s.   | 101 mm x 55 mm<br>200,- euroa                    |
| takasivu | 190 mm x 230 mm<br>1 200,- euroa                 |

ISSN 0783-0122

### PAINOPIIKKA

Forssaprint

# KIKYÄ KIRKKOON

## – uudet sopimukset 1.2.2017 alkaen

Kirkon ja kristillisten järjestöjen sopimusaloilla saavutettiin kilpailukyksopimuksen mukainen neuvottelutulos touko-kesäkuun vaihteessa. Kilpailukyksopimus tuo mukanaan paljon sopimusmuutoksia niin kirkon kuin järjestöjenkin sopimukseen. Työaika pitenee, lomarahaa leikataan, työehdoista voidaan sopia paikallisesti ja luottamusmiesten toimintaedellytykset paranevat.

JUSSI JUNNI

AKIn toiminnanjohtaja

**S**opimusneuvottelut olivat tällä kierroksella hyvin vaikeat. Paitsi että virka- ja työehtojen heikentäminen on jo itsessään tuskallista, ei kilpailukyksopimuksen edellyttämien säännösmuutosten tekeminen ollut kaikilta osin aivan yksinkertaista. Myöskään palkansaaajaosapuolen intressit eivät olleet täysin yhteneväiset, mikä aiheutti hankaluuksia neuvottelujen loppumetreillä. Kirkon sektorin neuvottelutulos ehdittiin kertaalleen jo hylätä JUKOn kirkon neuvottelukunnassa. Lopulta sopimukset kuitenkin saatiin aikaan.

Nykyisten sopimusten voimaansaoloa jatkettiin vuodella 31.1.2018 saakka. Muutokset sopimuksiin tulevat voimaan 1.2.2017, osa myöhemminkin. Nyt näyttää siltä,

ettei keskitettyjä sopimusratkaisuja (tupo, tyka, kiky) enää tule, vaan edessä on sopimusalakohmainen neuvottelukierros syksyllä 2017.

### Työajan pidentäminen

Työaika pitenee 24 tunnilla vuosittain kaikissa henkilöstöryhmissä, myös niissä, joissa työaika ei mitata minuutin tarkkuudella. Suurimmat vaikeudet ja erimielisyydet neuvottelukierroksella liittyivät nimenomaan työajanpidennyksen toteuttamiseen. Kirkon työmarkkinailaitos olisi halunnut toteuttaa pidennyksen kaikissa työaikajärjestelmissä siten, että työvuoteen lisätään kolme kokonaista työpäivää leikkaamalla joko vuosilomia tai viikoittaisia vapaapäiviä. Tämä olisi ollut kohtuutonta erityisesti hengellisen työn viranhaltijoiden kannalta,

jotka arkipyhälyhennyksen puuttumisen johdosta muutenkin työskentelevät työajassa olevaa henkilöstöä useampana päivänä vuodessa.

Suurin kiista koski sitä, tuleeko työajan pidennys toteuttaa kolmena kokonaisena päivänä vai pidentämällä päivittäistä työaika. Saavutetut tulokset ovat monella tavalla kompromisseja. Säännösmuotoilut ohjaavat työajanlisäyksen kohdentamiseen päivittäiseen tai viikoittaiseen työaikaan, mutta toisaalta viikkoleposäännökset eivät aikaisemminkaan ole estäneet kuuden päivän työviikkoja työaikajärjestelmissä. Toteutuksista on mahdollista aina sopia myös paikallisesti työnantajan ja luottamusmiesten välillä.

Kirkon sopimusallalla hengellisen työn viranhaltijoiden työaika pidennetään lisäämällä 24 tuntia vas-

taava määrä virkatehtäviä säännön-  
mukaisesti työpäiviin. Mahdollinen  
toteutustapa on esimerkiksi jakaa  
yhdessä viranhaltijan töitä, vaikkapa  
jumalanpalveluksia tai toimituksia,  
muille siten, että tälle yksittäiselle  
viranhaltijalle saadaan enemmän  
aikaa vaikkapa uuteen projektiin –  
esimerkiksi kymmenen hengen ti-  
missä työnjaollisilla järjestelyillä  
pystytään näin ollen yhdelle viran-  
haltijalle varaamaan vuodessa noin  
216 tuntia (9 x 24) esimerkiksi uu-  
sien toimintojen kehittämiseen.

Yleistöajassa ja toimistotyö-  
ajassa päivittäinen työaika pitenee  
kuusi minuuttia tai viikoittainen  
työaika 30 minuuttia. Työvuoroja  
vain käytännössä pidennetään ny-  
kyisestä. Vastaavanlainen toteu-  
tus on hengellisen työn viranhalti-  
joiden moduulityöaikakokeiluissa,  
jossa työaika lisätään 12 moduu-  
lia vuodessa – tämä on mahdollista  
toteuttaa esimerkiksi yhdellä lisä-  
moduulilla kuukautta kohden. Tun-  
tipalkkajärjestelmässä työajanpi-  
dennys on toteutettu pienentämällä  
arkipyhistä saatavaa korvausta – ar-  
kipyhä edeltävällä kolmen kuukau-  
den tarkastelujaksolla työtunteja tu-  
lee vastaavasti olla kuusi enemmän,  
jotta arkipyhästä saatava korvaus  
pysyisi nykyisellään.

Järjestöjen sopimuslalla työai-  
kaa pidennetään paikallisesti sovit-  
tavalla tavalla sekä työajan piiriin  
kuuluvien että työaikalain ulkopuo-  
lella olevien osalta. Jos paikallisesti  
ei päästä sopimukseen toteutus-  
tavasta, työnantaja pidentää 24 työ-  
päivää yhdellä tunnilla sopivaksi  
katsottuina ajankohtina. Tuntipal-

## Lomarahaleikkauksesta sopiminen kirkon sopimuslalla oli sopimus- kierroksen helpoin tehtävä.

kallisilla ja työajattomilla ei tällaista  
perälautaa ole, joten on vielä täy-  
sin avointa, mitä tapahtuisi siinä  
tapauksessa, että sopimukseen  
toteutustavasta ei päästäisi.

Järjestösopimukseen sisältyy  
myös runkosopimus työaikapan-  
kista, johon työntekijä voi tallettaa  
työaikakorvauksia sekä vapaa- ja  
lomapäiviä. Kirkon sektorilla mah-  
dollisuus työaikapankkiin on ollut  
jo aikaisemmin.

### Lomarahan leikkaus vuosina 2017–2019

Lomarahaleikkaus koskee vain jul-  
kista sektoria, joten lomarahaan  
ei koskettu järjestösopimuksessa.  
Leikkauksesta sopiminen kirkon  
sopimuslalla oli sopimuskier-  
roksen helpoin tehtävä. KirVES-  
TES 106 §:n lomarahaprocentteja  
vain pienennettiin, jolloin uudet  
lomarahaprocentit ovat 4,2 (loma-  
taulukko 1, nyt 6 %), 3,5 (loma-  
taulukko 2, nyt 5 %) ja 2,8 (loma-  
taulukko 3, nyt 4 %). Esimerkiksi  
3 000 euron kuukausipalkalla loma-  
raha olisi lomataulukon 1 mukaan  
1 512 euroa (leikkausta 648 euroa)  
ja lomataulukon 2 mukaan 1 260  
euroa (leikkausta 540 euroa).

Vastaavasti vähenee myös loma-  
rahavapaan enimmäismäärä, koska  
lomarahavapaan laskemiskertoi-  
meen 1/21 ei kajottu. Lomarahava-  
papa on jatkossa saatavissa enin-  
tään 10 pv (lomataulukko 1, nyt  
15 pv), 8 pv (lomataulukko 2, nyt  
12 pv) tai 7 pv (lomataulukko 3, nyt  
10 pv). On hyvä huomata, että lo-  
marahavapaa on kuukausipalkkai-  
selle viranhaltijalle aina kalliimpi

vaihtoehto kuin vastaavan pituinen virkavapaa.

Jos yksityisellä sektorilla, esim. järjestössä, noudatetaan julkisen sektorin sopimusta, lomarahaa leikataan, jos muu sopimus ei edellytä korkeampaa lomarahaa. Kuitenkin kristillisissä järjestöissä lomaraha on KJTES:n mukaan vähintään 50 % vuosilomapalkasta ja KJTES on yleissitova sopimus. Yleissitovuuden vuoksi lomaraha tulee kristillisissä järjestöissä maksaa KJTES:n mukaisena vaikka muuten noudatetaisiin KirVESTES:n ehtoja.

### **Paikallinen sopimustoiminta**

Yksi suurista odotuksista kikyratkaisun suhteen oli paikallisen sopimisen saaminen laajasti eri sopimusaloille. Paikallisella sopimisella tarkoitetaan työnantajan ja luottamusmiesten välistä sopimismenettelyä, jonka tuloksena on vain omaa työpaikkaa koskeva paikallinen virka- ja työehtosopimus. Aikaisemmin tämä on ollut mahdollista monillakin sopimusaloilla, muun muassa kristillisten järjestöjen sopimuslalla, mutta kirkon sopimuslalla paikallinen sopiminen on nyt aivan uutta. Toisaalta myös järjestösektorin paikallista sopimusmenettelyä on nyt uudistettu.

Paikallisessa virka- ja työehtosopimuksessa sovitaan siis työpaikkakohtaisesti virka- ja työehtosopimuksessa. Paikallinen sopimus voi koskea kaikkia viranhaltijoita ja työntekijöitä, ainoastaan osaa heistä tai vaikkapa vain yhtä viranhaltijaa tai työntekijää. Paikallinen sopimus ei kuitenkaan ole henkilökohtainen sopimus – sitä ei voi tehdä viranhaltija tai työntekijä itse

## **Kirkon sopimuslalla paikallinen sopiminen on nyt aivan uutta.**

vaan luottamusmiehet neuvottelevat sopimuksen työnantajan kanssa.

Paikallisia sopimuksia voidaan tehdä kahdenlaisia. Säännökset erottavat ns. normaalitilan, jossa perustellusta syystä on mahdollista tehdä paikallinen sopimus tietyistä asioista, sekä kriisitilan, jossa on määräaikaaisesti mahdollista sopia työpaikkojen säilyttämiseksi myös sellaisesta työehtojen heikentämisestä, josta ei ole normaalitilassa mahdollista sopia.

Kirkon työpaikoilla voidaan normaalitilassa sopia paikallisesti toisin palkkausosan sopimusmääräyksistä alittamatta vaativuusryhmän alarajaa, lomarahan vaihtamisesta vapaaksi kokonaan tai osittain sekä jonkin henkilöstöryhmän että koko henkilöstön osalta, työaikaääräyksistä lukuun ottamatta työajan keskimääräistä pituutta sekä eräistä luottamusmies- ja yhteistoimintasopimuksen kohdista. Erityisen hienoa on, että jatkossa seurakunnat voivat ottaa käyttöön hengellisen työn viranhaltijoiden moduulityöajan paikallisella sopimuksella ilman erityistä hakeutumista kokeilu-seurakunnaksi.

Jos kirkollisen työnantajan taloudellinen tilanne muuttuu poikkeuksellisen vaikeaksi, voidaan lisäksi sopia palkantarkistusten toteuttamistavoista, ajankohdista ja suuruuksista, pienentämällä peruspalkkaa enintään 90 %:iin vaativuusryhmän alarajasta, työaikaorvauksista sekä lomarahan leikkaamisesta. Tällainen selviytymislausukseen mukainen sopimus voidaan tehdä enintään vuoden määräajaksi.

Kristillisissä järjestöissä paikallinen sopiminen on ollut aikaisemminkin mahdollista hyvin laajana,

ja nyt voidaan normaalitilassa tehdä vapaasti paikallisia sopimuksia, kunhan ei heikennetä KJTES:n vähimmäisehtoja. Selviytymislauseke on KJTES:ssä kytketty työsopimuslain mukaisen tuotannollisen tai taloudellisen irtisanomisperusteen voimassaoloon ja silloin on mahdollista sopia myös vähimmäisehtoja heikommista työehdoista. Myös järjestösopimuksessa selviytymislausekkeen mukainen paikallinen sopimus on enintään vuoden pituinen.

Vaikka paikallinen sopiminen ei edellytä paikallisen sopimuksen alistamista JUKOn tai AKIn hyväksyttäväksi, luottamusmiesten on syytä tarpeellisen avun saamiseksi olla yhteydessä JUKOon tai AKIin ennen paikallisen sopimuksen allekirjoittamista. Tämä koskee erityisesti selviytymislausekkeen mukaisia paikallisia sopimuksia, joita ei ole mahdollista voimassaoloaikana irtisanoa.

Paikallinen sopimustoiminta edellyttää sekä työnantajilta että luottamusmiehiltä erityistä paneutumista virka- ja työehtosopimustoimintaan. JUKO ja AKI kouluttavat luottamusmiehiä nyt syksyllä ja ensi keväänä erityisesti paikallisen sopimisen kysymyksistä. Kaikkien luottamusmiesten odotetaan osallistuvan järjestetyille luottamusmieskursseille.

### Henkilöstön edustajien toimintaedellytykset

Työehtojen heikentämisen vastapainona henkilöstön edustajien toimintamahdollisuuksia on parannettu. Henkilöstön edustajalla tarkoitetaan tässä erityisesti luottamusmiestä, jota useimmat sopimusmuutokset koskevat. Muita

henkilöstön edustajia ovat työsuojeluvaltuutettu sekä yksityisillä työnantajilla luottamusvaltuutettu, mutta heitä koskevia säännöksiä ei ole muutettu.

On syytä tähdentää, että henkilöstön edustajalla tarkoitetaan vain ja ainoastaan luottamusmiestä, luottamusvaltuutettua ja työsuojeluvaltuutettua sekä heidän varamiehiään. Kuka tahansa viranhaltija tai työntekijä ei ole henkilöstön edustaja. Luottamusmiehellä, luottamusvaltuutetulla ja työsuojeluvaltuutetulla on korotettu irtisanomissuoja sekä lakiin ja sopimukseen perustuva tiedonsaantioikeus. Paikallinen sopimisoikeus on vain sopijaosapuolten nimeämällä luottamusmiehillä; luottamusvaltuutetut ja työsuojeluvaltuutetut eivät voi tehdä paikallisia virka- tai työehtosopimuksia.

Kirkon sektorilla luottamusmies- ja yhteistoimintasopimukseen tuli paljon muutoksia. Jatkossa on usean sopijaosapuolen yhteisen luottamusmiehen lisäksi mahdollinen myös usean työntäjän yhteinen luottamusmies. Tämä edellyttää sopimusta työnantajien välillä.

Jatkossa myös ainoa luottamusmies on nimeltään pääluottamusmies. Tämä takaa hänelle saman suojan, joka aikaisemmin on ollut vain pääluottamusmiehillä. Yhteistyötoimikunnan rakennetta on täsmennetty siten, että kaikkien sopijajärjestöjen pääluottamusmiehet kuuluvat yhteistyötoimikuntaan. Yhteistyötoimikunnan puheenjohtaja on jatkossa aina työnantajan edustaja. Näillä muutoksilla pyritään välttämään tilannetta, jossa yhteistyötoimikunnassa neuvotellaan luottamusmiesten tietämättä

irtisanomisista tai jossa luottamusmies joutuu johtamaan puhetta tällaisissa neuvotteluissa.

Luottamusmiehen palkkiojärjestelmää on muutettu siten, että jatkossa palkkio maksetaan lähtökohteisesti vain pääluottamusmiehelle mutta toisaalta palkkio on porrastettu siten, että se kasvaa seurakunnan koon mukana. Suurin luottamusmieskorvaus on siten 120 €/kk nykyisen 60 €/kk sijaan. Paikallisesti voidaan sopia myös pääluottamusmiehen korvauksen jakamisesta tai muille luottamusmiehille maksettavasta ylimääräisestä korvauksesta. Luottamusmiehen ajankäytöstä on nyt sovittava paikallisesti, ja jos luottamusmiestehtävä vaatii aikaa enemmän kuin kaksi tuntia viikossa, tulee tehtävää varten myöntää vastaava paikallinen virka- tai työvapaa varsinaisesta tehtävästä.

Kirkon sektorin muutokset luottamusmiesten ja yhteistyötoimikunnan osalta tulevat voimaan vasta toimikausien vaihtuessa, ellei paikallisesti sovita muutosten käyttöönotosta jo aikaisemmin. Muut sopimusmääräykset tulevat voimaan 1.2.2017.

Kristillisissä järjestöissä luottamusmiehellä on jatkossa oikeus saada tietoonsa määräaikaista työsuhteista määräaikaisuuden keston lisäksi myös määräaikaisuuden peruste. Lisäksi luottamusmies on oikeutettu saamaan palkanosakohdaisen tilaston palkanosien saajien lukumääristä ja keskimääräisestä palkanosasta, mikäli annettavien tietojen henkilömäärä on vähintään kuusi. Nämä tiedot annetaan pyydettyä ja korkeintaan kerran vuodessa. ✕

# Reformaation syventävä oppimäärä



Merja Laaksamo  
PÄÄTOIMITTAJA

**R**eformaation merkkipuoden aattona Cruxeissa on läpi vuoden teemana reformaatio. Syksyn numerossa pyrimme syventämään reformaatioon liittyviä ulottuvuuksia joidenkin osa-alueiden kohdalta. Vuoden viimeinen numero puolestaan laajenee käsittämään myös kansainvälisiä näkökulmia reformaatioon.

Tässä numerossa kirkkohistorian dosentti Esko M. Laine tarkastelee aikaisempia reformaation satavuotispaaluja, joista – hämmästyttävää kyllä – löytyy monia yhdistäviä tekijöitä. Merkkipuolia yhdis-

tävät sodat tai niiden jälkiselvittelyt ja niistä voidaan löytää rajapyykkejä aikakausien muuttumiselle. Myös kirkon jäsenyys on eri vuosisadoilla ymmärretty eri tavoin.

Reformaation merkkipuoden tunnuksena on omenapuu. Se viittaa toivoon, kasvamiseen ja tulevaisuuteen. Kirkon tulevaisuuskomitean sihteeri Juha Meriläisen aiheena on Reformaatiot eilen ja huomenna. Hänen näkökulmansa on tulevaisuudessa, joka hakee jalsijansa menneestä. Meriläinen pohtii muun muassa, millaiselta Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tulevaisuus näyttää muuttuvassa maailmassa.

Keväällä sain palautetta lukijalta, joka huomautti lehden juttukokonaisuudesta puuttuvan kokonaan ekumeenisen näkökulman reformaatioon. Asia korjautuu tässä numerossa, kun dosentti Tomi Karttunen kirjoittaa niistä ekumeenisista lähtökohdista, joille kirkkojen uudistuminen perustuu. ”Luterilaisten lisäksi myös muut reformaation kirkot ovat halunneet

korostaa Kristus-uskon ja uskonvanhurskauden ensisijaisuutta sekä Raamattua Jumalan sanana uskon peruskirjana.”

Poliittisen teologian dosentti Patrik Hagman pohtii artikkelissaan, pystyykö luterilainen kristillisuus olemaan vastakulttuurillista ja kuinka hyvin Lutherin oppeja seuraamalla voidaan elää kristittyinä nykyisessä yhteiskunnassa. Ekumeeniikan dosentti Kari Kopperi puolestaan kirjoittaa Lutherin ristin teologiasta. ”Ristin teologiaan kätkeytyy ristin rakkaus. Kristitty tulee osalliseksi Jumalan rakkaudesta ja alkaa sen vaikutuksesta tehdä samanlaisia tekoja kuin Kristuskin.”

Ensi vuoden maaliskuussa vomaan tuleva uusi avioliittolaki on herättänyt paljon keskustelua. Myös Pappisliiton hallitus keskusteli asiasta ja julkaisi kannanottonsa. Kannanotto on kokonaisuudessaan luettavissa kotisivuilla. Tässä lehdessä uuden avioliittolain vaikutuksia kirkkoon ja papistoon pohtii seikkaperäisesti hiippakuntadekaani, dosentti Timo Tavast. Välillä upottavassakin suossa rämpiessä tai oikopolkuja etsiessä hän kysyy, mistä löytyisi yhteinen, kantava tie.

Tätä lehteä lukevat myös juuri opintonsa aloittaneet teologi- ja kanttorio opiskelijat. Tervetuloa liitojen jäseniksi ja Cruxin lukijoiksi! Voimia ja siunausta niin uusille kuin vanhoillekin lukijoille syksyn työhön ja opiskeluun! ✕

Reformaation merkkipuoden  
tunnuksena on omenapuu.  
Se viittaa toivoon,  
kasvamiseen  
ja tulevaisuuteen.



## Jumalanpalveluskoulutuksissa viritellään uutta innostusta

JUHANI HOLMA

Jumalanpalveluselämän kouluttaja,  
Kirkon koulutuskeskus

*"Nyt on messun ympärillä positiivista pöhinää", "jumalanpalveluskulttuurissa on havaittavissa muutosta", "kyseessä taitaa kohta olla kansanliike", "siellä kuuluu lasten ääni yhä useammin", "ehtoollisen merkitys on lisääntynyt", "meillä on uutta innostusta ilmassa..."*

Tässä joitakin kommentteja, joita olen viime aikoina kuullut kirkkomme jumalanpalveluselämän liepeiltä. Jonkin uuden kynnyksellä ollaan. Tuu uusi ilmenee useimmiten seurakuntalaisten osallisuuden vahvistumisena ja virkamiesmäisen jumalanpalveluskulttuurin väistymisenä. Messu on koko seurakunnan omaisuutta, seurakuntaelämän sydän. Siksi on tärkeää, että kaiken ikäiset ja kaikenlaiset seurakuntalaiset saavat mahdollisuuden vaikuttaa oman yhteisönsä sydämen sykkeeseen.

Kirkon koulutuskeskuksen ja KJY:n jumalanpalveluskoulutuksissa

pyritään olemaan juurevasti ajan hermolla. Tradition ja kontekstin välisen luovan vuoropuhelun avulla katsotaan jumalanpalveluselämän merkitystä tässä ja nyt. Uuden innostuksen löytäminen, virheiden tekemisen pelon voittaminen, luovuus ja kaiken ikäisten osallisuus ovat keskeisiä tavoitteita koulutuksissamme.

### #moniammatillisuutta

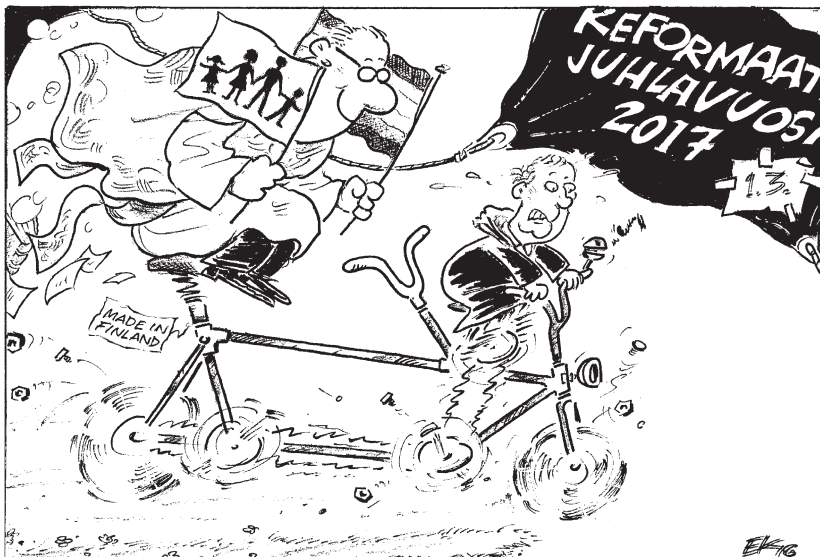
Kirkon koulutuskeskuksen uuden koulutusajattelun mukaisesti tavoitteenamme on tarjota eri ammattiryhmille suunnattujen koulutusten rinnalla myös moniammatillisia koulutuksia. Jumalanpalveluskoulutusten osalta tämä näkyy siten, että pääasiassa papeille suunnattujen koulutusten (Kirkolliset toimitukset ja Saarnakurssi) lisäksi on kehitetty uusia moniammatillisia koulutuksia. Näitä ovat #tehdään yhdessä #messu -koulutus sekä Seurakuntalaisena jumalanpalveluselämässä -koulutus. Niiden suosio on yllättänyt. #tehdään yhdessä #messu koulutuksessa on tällä hetkellä sunnuntia,

lastenohjaajia, nuorisotyönohjaajia, diakoneja, kanttoreita ja pappeja. Useimmat ovat tulleet seurakuntien lähettäminä moniammatillisina tiiminä. Toisessa uudennäköisessä koulutuksessa on myös seurakuntalaisia työntekijätiimin mukana. Myös jo klassikoksi muodostunut Syvemmälle messuun koulutusta ja kirkkomusiikin koulutuksia on uudistettu vastaamaan paremmin kentältä tuleviin haasteisiin.

### Kun resurssit vähenevät koulutus puree

Vielä on jokunen viikko aikaa huolehtia siitä, että seurakuntien työyhteisöihin saadaan ensi vuonna hyviä virikkeitä ja uutta innostusta kouluttautumalla. Resurssien vähetessä on tärkeää satsata henkilöstön osaamiseen, jaksamiseen ja työmotivaatioon. Voimaannuttavaksi ja innostavaksi koettu koulutus on sijoitus, joka kasvaa korkoa pitkälle tuleviin vuosiin. Moniammatillisten messu-koulutusten kautta hyvä leviää seurakunnasta toiseen. ✕

KUUSANMÄKI



# KIRKON KOULUTUSKESKUS ALKAVAT KOULUTUKSET 2017

## KOULUTUS

### PASTORAALIKOULUTUS

#### PT3/Sana ja elämä pastoraali I 1.17

(6 op) 1.-3.3. ja 4.-6.9.

#### PT3/Sana ja elämä pastoraali II 1.17

(6 op) 27.-29.3. ja 18.-20.9

#### PT5/Spiritualiteetti ja jumalanpalveluselämä

-pastoraali I 17 (4 op) 23.-27.1.

#### PT5/Spiritualiteetti ja jumalanpalveluselämä

-pastoraali II 17 (4 op) 6.-10.3

#### PT5/Spiritualiteetti ja jumalanpalveluselämä

-pastoraali III 17 (4 op) 11.-15.9.

#### PT6/Diakonia, missio ja globaali vastuu I 1.17

(5 op) 23.-24.1 ja 2.-4.5.

#### PT6/Diakonia, missio ja globaali vastuu II 1.17

(5 op) 29.-30.3. ja 11.-13.9.

#### PT6/Diakonia, missio ja globaali vastuu III 1.17

(5 op) 21.-22.8. ja 20.-22.11.

#### PT7/Viestintä ja vuorovaikutus I 17 (3 op) 20.-22.2.

#### PT7 /Viestintä ja vuorovaikutus II 17 (3 op) 5.-7.6.

#### PT7/Viestintä ja vuorovaikutus III 17 (3 op) 30.10.-1.11.

#### PT8/Sielunhoito I 17 (4 op) 20.-24.2.

#### PT8/Sielunhoito II 17 (4 op) 15.-19.5.

#### PT8/Sielunhoito III 17 (4 op) 2.-6.10.

#### PT9/Kristillinen kasvatus I 17 (4 op) 6.-10.3.

#### PT9/Kristillinen kasvatus II 17 (4 op) 4.-8.9.

#### PT9/Kristillinen kasvatus III 17 (4 op) 6.-10.11.

#### Ylempi pastoraali: Johtaminen kirkossa 2017

(5 op) 27.-29.3. ja 11.-13.9.

### JUMALANPALVELUSELÄMÄ

Tehdään yhdessä messu 1.17 (5 op) 8.-10.5. ja 27.-29.11.

Syvämmälle messuun 1.17 (15 op) 13.-17.11

### MUSIIKKI

Kirkkomuskari 2017 (5 op) 13.-16.3.

Musiikkia maailmalta (5 op) 27.-31.3.

Kuoronjohdon jatkokurssi 2017 (5 op) 28.8.-1.9.

Virsiä monipuolisesti 2017 (5 op) 2.-5.10.

Minä kanttorina – täydennyskoulutus 2017

(4 op) 1.-3.2. ja 10.-12.10.

Kanttori – seurakunnan muusikko (4 op) 21.-25.8.

Hyvä säestämisen taito – organum cantat (3 op)  
23.-26.1.

### RAAMATTUTEOLOGIA

Raamattu ja identiteetti 2017

(5 op) 10.-12.4. ja 12.-14.12.

Syvämmälle raamattuun

–Raamattuteologinen erityiskoulutus 1.17

(10 op) 30.10.-1.11.

### SELUNHOITO

Sielunhoidon ek Kuopio

ja Mikkeli 2017-2019

(60 op) 5-6.4., 5-7.9.2017

Sielunhoidon ek Turku

2017-2019

(60 op) 16-17.2., 10-12.5. ja 6-20.10 ja 23.-27.10.

### JOHTAMISKOULUTUS

Kirjo II Y 2017 (20 op) 1.-3.3., 23.-25.10.

ja Kirjo II C/D 1.r. 2017 (20 op) 18.-20.9. ja 1.-3.11.

Kirjo II C/D 2.r. 2017 (20 op) 25.-27.10. ja 11.-13.12.

Kirjo III 2017 (20 op) 27.-29.9. ja 29.11.-1.12

Kirjo Talousjohto 1.r. 2017 (5 op) 30.1.-1.2 ja 5.-7.4.

Kirjo Talousjohto 2.r. 2017 (5 op) 15.-17.11.

### TYÖNOHJAAJAKOULUTUS

Kirkon työnohjaajakoulutus 2017

(60 op) 8.-10.2., 3.-5.5., 30.8.-1.9. ja 29.11.-1.12.

### KIRKON KASVATUS

KEK/Kasvatuksen menetelmät kirkon työssä 2017

(5 op) 19.-20.1. ja 10.-12.5.

KEK/Yhteisöllisyys, erityiskasvatus ja ohjaus 2017

(5 op) 6.-8.2. ja 24.-25.4.

KEK/Kirkon erityisnuorisotyö, lastensuojelu ja

ongelmakäyttäytyminen 2017

(5 op) 11.-13.10. ja 4.-5.12

KEK/Dialogisuus kirkon työssä 2017

(5 op) 30.-31.1 ja 17.-19.5.

KEK/Teologia kirkon kasvatuksessa 2017

(5 op) 13.-15.9. ja 20.-21.11.

### DIAKONIA

DEK/Kriisit ja traumat 2017

(5 op) 1.-3.2. ja 6.-8.11.

DEK/Päihteet ja riippuvuus 2017

(5 op) 13.-15.2. ja 3.-5.4.

DEK/Vammaisuuden ytimessä 2017

(5 op) 13.-15.3. ja 15.-17.5.

DEK/Diakonia muuttuvassa yhteiskunnassa 2017

(5 op) 14.-16.11.

### MUU KOULUTUS

Harjoitteluohjaajien koulutus 2017

(1 op) 16.-17.10.

Lisätietoja ja ilmoittautuminen Kirkon  
henkilöstökoulutuskalenterissa 17.8.2016  
alkaen osoitteessa [sakasti.evl.fi/koulutus](http://sakasti.evl.fi/koulutus)

# MINNA RAASSINA ON VUODEN KANTTORI 2016

## SUOMEN KANTTORI-URKURILIITON

hallitus on nimennyt Vuoden Kanttoriksi 2016 Savonlinnan seurakunnan johtavan kanttorin, musiikin maisteri, diplomiurkuri **Minna Raassinan**. Raassina vastaanotti palkintonsa Urkuyö ja Aaria-festivaalilla järjestetyn Suomen Kanttori-urkuriliiton jäsentapaamisen yhteydessä Espoossa elokuussa.

Hallitus perusteli valintaa seuraavasti: Minna Raassina on laaja-alainen muusikko, joka työskentelee kahdeksan kanttorin tiimin esimiehenä Savonlinnassa. Raassina on kanttorin työssään onnistunut yhdistämään esimiestehtävät taiteellisen työskentelyyn. Hän on luonut ja pitänyt yllä yhteyksiä kulttuurielämään niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin. Muusikkona Raassina on esiintynyt solistitehtävissä niin urkurina kuin laulajanakin. Lisäksi hän on toiminut urkujensoiton opettajana Savonlinnan musiikkiopistossa sekä Savonlinnan taidelukiossa. Raassina on toiminut vuoden 2010 kesäkuusta lähtien Savonlinnan Oopperajuhlaorkesterin urkurina. Opiskeluvuosiinaan Raassina toimi alttolaulajana GewandhausKammerchorissa Leipzīgissa.

Minna Raassina on syntynyt 1976 Kiihtelysvaarassa. Hän on valmistunut musiikin maisteriksi Sibelius-Akatemiasta vuonna 2000. Lisäksi Raassina on opiskellut Leipzīgigin Staatliche Hochschule für Musik und Theaterissa ja suorittanut Diplomkirchenmusiker-tutkinnon (A) vuonna 2003. Hän on työskennellyt vuosina 2003-2005 freelance-muusikkona ja kanttorin sijaisena Leipzīgissa vuosina 2003-2006. Savonlinnan seurakunnan johtavana kanttorina hän on toiminut elokuusta 2006 lähtien.

Työssään johtavana kanttorina Raassina on johdonmukaisesti kouluttanut itseään esimiehenä. Hänen alaisensa kokevat hänet tasapuolisena ja oikeudenmukaisena esimiehenä, joka ymmärtää kanttorin työn laaja-alaisuutta ja erityispiirteitä. Toisaalta Raassina uskalttaa tuoda esimiehenä vaikeita asioita esille. Koko työyhteisön neuvotteluissa hänen terävät analyysinsä ovat auttaneet ratkaisemaan kiperiäkin tilanteita. Minna Raassinaa voi kuvailla sanoin ”jämkän huumorintajuinen”.

Minna Raassinalle luovutettiin tunnustuksena ansioistaan Urkurentamo Veikko Virtasen lahjoittama Principal-urkupilli seinälaattaan kiinnitettynä sekä liiton ja Nordea-pankin rahalahja. ✕

Kuvaaja: Pasi Hyvönen



Kirkon  
Musiikki-  
juhl  
2017

## KIRKON MUSIIKKIJUHLAT HELSINGISSÄ 19.–21.5.2017

Juhlia vietetään Senaatintorin ympäristössä ja Helsingin tuomiokirkossa. Juhlilla pääsevät ääneen kirkon eri-ikäiset musiikkiryhmät ja -toimijat. Helsingin ydinkeskusta täyttyy kolmen päivän ajan laadukkaalla, iloisella ja moni-ilmeisellä musiikilla.

Vuonna 2017, Suomen 100-vuotisjuhlavuonna ja reformaation 500-vuotismerkkivuonna tuomme esiin suomalaisen ja erityisesti helsinkiläisen näkemyksen siitä, mitä on kirkon musiikki vieraanvaraisessa, monikulttuurisessa, kansainvälisessä ja ekumeenisessa kirkossamme tänään – Sana soi Stadissa!

Juhlien ilmoittautumisaika on  
**1.8.2016 – 31.3.2017**

Early bird -hintaa

*Aikuisille 60 euroa.*

*Lapsille ja nuorille (alle 18 vuotta) 40 euroa.*

**(Alennettu early bird -hintaa on voimassa 1.8. – 30.11.2016.)**

*1.12.2016 – 31.3.2017 passin hintaa on 70/45 euroa.*

*Yhden päivän osallistujapassi on 40 euroa/henkilö. Passilla ei ole early bird -hintaa.*

# Juhlavuosi lähestyy – perustyö myös kunniaan



EERO ANNALA  
Kanttori-urkuriliiton puheenjohtaja  
eero.annala@evl.fi

**I**han ensiksi, paljon onnea ja menestystä uudelle Vuoden Kanttorille Minna Raassinalle! Sydäntä lämmitti asiantunteva haastattelu heti tuoreeltaan Kotimaa-lehdessä.

Kirkon sektorin kilpailukyky-sopimus allekirjoitettiin kesän kynnyksellä. Tuloksena on jonkinlainen kompromissi, mutta on siellä paljon hyvääkin. Luottamusmiehen asemaa vankistetaan ja paikallista sopimista voidaan lisätä. Myös paikallisesti voidaan sopia siirtymisestä hengellisten työntekijöiden työaikaan siirtymään. Tätä suosittelem. Työpaikoilla pitää keskustella tarkoin, minkälaisilla pelisäännöillä työaikaan siirrytään.

Oulun ammattikorkeakoulun hallituksen päätös ajaa alas kirkkomusiikin koulutus oli kuin pommi ja tuli puun takaa. Liitto julkaisi heti uutisoinnin jälkeen kannanoton, jossa vastustamme ankarasti tällaisia toimia. Nyt ovat kaikki keinot sallittuja, ja tiedän, että ministeriöön ollaan yhteydessä. Liitto

seuraa omassa roolissaan tiukasti tilannetta.

Monessa seurakunnassa ja seurakuntayhtymässä suunnitellaan, kehitellään ja ideoidaan uutta ja ihmeellistä. Kaiken tämän keskellä on hyvä muistaa, että kanttorin perustyö pitää hoitaa kunnolla, vaikka kuinka on reformaation merkkipäivä. Osaamistamme ei pidä pitää vakan alla. Toistan itseäni Osmo Vatasen sanojin: ”Jos kirkko ei huolehdi musiikistaan, se näivettyy.” Itse ajattelen, että rinta pinkeänä tuleviin haasteisiin.

Kirjoitan tätä 6.9. Huomenna lähdemme hienolla joukolla Göteborgiin Pohjoismaiseen kirkkomusiikkisymposiumiin. Päätösmessun jälkeen on Suomen vuoro astua remmiin. Seuraava symposium järjestetään Helsingissä syyskuussa 2020. Liiton hallitus on nimittänyt Suomen tapahtuman presidentiksi MuM Pia Bengtsin. Hän on mielestäni hyvä ja edustava valinta. Projektisihteerinä aloittaa MuM Håkan Wikman. Työryhmää kootaan jo, ja alkusyksystä alkavat symposiumin valmistelut.

Seuraavat kanttoripäivät järjestää Espoon hiippakunta 6.- 8.2.2018. Tämä kannattaa pitää mielessä, kun suunnitellaan tulevien vuosien toiminta- ja taloussuunnitelmaa. Kanttoripäivät ovat neuvottelupäivät, joten kaikki mukaan.

Hyvää syksyn jatkoa toivottaa teidän Eero ✕

Oulun ammattikorkeakoulun hallituksen päätös ajaa alas kirkkomusiikin koulutus oli kuin pommi.

## AKIPEDIA

## ANSIOVERTAILUN JULKISUUS

**En saanut kutsua työhaastatteluun, vaikka mittavan työkokemukseni ja kelpoisuusehdot täyttävän koulutukseni perusteella kutsua sopi odottaa. Onko minulla oikeus nähdä hakijoista laadittu ansiovertailu?**

Nimitysperusteet – taito, kyky ja koeteltu kansalaiskunto – seuraavat suoraan perustuslaista. Virkasuhteeseen otettavalta edellytetään myös erikseen säädettyä tai työnantajan päättämää erityistä kelpoisuutta. Näiden mittaamiseksi työnantajan tulee laatia hakijoista ansiovertailu, jossa työkokemus- ja koulutustiedot ovat keskeisiä. Ansioita vertailtaessa painotus on luonnollisesti juuri kyseisessä virassa tarvittavilla taidoilla ja kokemuksella, joten välttämättä pitkälläkään työkokemuksella ja laajalla koulutuksella ei pääse jonon kärkeen, jos tehtävän painotus ei kohtaa oman työhistorian kanssa. Jos kuitenkin puhelimeen ei kilahtanut edes haastattelukutsua, vaikka meriittien valossa sitä sopi odottaa, saattaa olla järkevää pyytää nähtäväkseen laadittu ansiovertailu. Ansiovertailu on olennaisesti asian käsittelyyn vaikuttanutta tietoa, joten se on asianosaisjulkainen, eli jokainen hakija on oikeutettu sitä pyytämään. Asianosaisjulkisuus tarkoittaa asianosaisen oikeutta saada tieto muun kuin yleisöjulkisen asiakirjan sisällöstä. Ansiovertailun lähettäminen sitä pyytäneelle virkaa hakeneelle ei tarkoita sen muuttumista yleisöjulkiseksi, joten on hyvä pitää mielessä, ettei asianosaisaseman perusteella saatuja tietoja saa ilmaista sivullisille. Vertailua ei kuitenkaan tule tietosuojavaltuutetun kannanoton mukaan lähettää hakijoille automaattisesti, vaan ainoastaan pyydettyinä.

Mikäli "vertailu" on muodoltaan vain hakijayhteenveto, joka sisältää hakijoiden nimet, iät, työkokemukset ja koulutuksen, on asiakirja tällöin yleisöjulkainen, eli pyydettyinä kenen tahansa saatavissa. Vaikka hakija voi kirjata hakemukseensa toivomuksen nimensä salaamisesta, nimi ei ole henkilötietolaissa tarkoitettu arkaluontoinen tieto, jota koskisi käsittelykielto eikä se myöskään sisälly julkisuuslaissa salassa pidettäväksi määrättyihin tietoihin. Hakijan nimi on siis kerrottava kysyjälle, mutta hyvään hallintoon kuuluu myös kertoa, että hakija on toivonut nimensä salaamista, jotta kysyjä voi ottaa toiveen huomioon. ✕

Lähetä oma kysymyksesi os. [edunvalvontaa@akiliitot.fi](mailto:edunvalvontaa@akiliitot.fi).



## Tutkimus Hartungin klaveeri-pedagogiikasta

**SIBELIUS-AKATEMIAN KIRKKOMUSIIKIN** emeritus professori **Paavo Soinne** on julkaissut tutkimuksen Philipp Christoph Hartungin vuonna 1749 julkaisemasta teoksesta *Methodische Clavier-Anweisung*. Suomenkielisen version nimi on *Metodinen klaveerinsoiton opas*, 1749.

Hartung (1706-1776) oli klaveeristi, urkuri ja luterilaisen kirkon pappi. Hänen alkuperäisteoksensa ilmestyi 1749 Nürnbergissä neljä vuotta ennen kuin C.Ph.E. Bachin *Versuch I*. Teos valottaa kosketinsoitinpedagogiikan lähtötilannetta, josta linja jatkuu kohti myöhempiä klaveeri- ja pianokouluja.

Suomenkielisessä laitoksessa on 106 sivua. Se on rakenteeltaan kolmiosainen: suomennos, nuottiesimerkit ja kommentaarit. Kokonaisuus on samalla kertaa sekä kirja että nuotti, joka pysyy auki telineellä ja kestää lehtien kääntelyn. Nuottisivuja on 35.

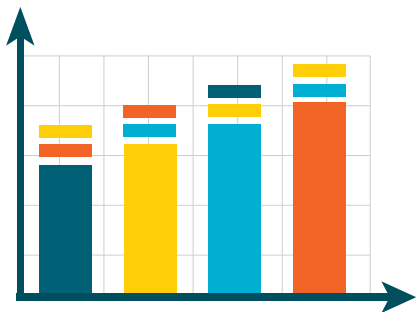
Kommentaariosassa tutkimuksellinen aparaatti sitaatteineen on upotettu petiitillä painettuun ala-viitteistöön, josta faktat tarvittaessa löytyvät. Teoksen nuottiesimerkit on editoinut **Tuomas Haapanen**.

## Kirkon tilastot uudistuvat

### KIRKON TILASTOT UUDISTUVAT

ensi vuoden alusta lähtien. Uudet tilastot palvelevat tilastojen käyttäjiä entistä paremmin tarjoamalla monipuolista tietoa seurakuntien jäsenistöstä, taloudesta ja toiminnasta. Kaikki tilastot kootaan yhteen Internet-sivustoon, josta tilastotietoja saa sekä taulukkoina, kuvioina että karttoina. Lisäksi ajallisen ja alueellisen tarkastelun ja vertailun mahdollisuudet lisääntyvät.

Aikaisemmin tiedot jäsenistä, taloudesta ja toiminnasta kerättiin kerran vuodessa, jolloin tilastot kuvasivat yhtä tilastovuotta. Ensi vuoden alusta lähtien tietoja kerätään jatkuvasti pitkin vuotta. Tämä mahdollistaa tilastollisen tarkastelun esim. kuukausittain toiminnassa, jossa on paljon vaihtelua vuoden ajasta riippuen. Samalla jatkuva tiedonkeruu vähentää alkuvuoden tallennustyötä, joka on koettu rasakaksi monessa seurakunnassa.



Tilastotiedot kerätään jatkossa pääosin automaattisesti eri järjestelmistä. Jäsentiedot tulevat Kirjurista, taloustiedot Kipasta ja toimintatiedot suurelta osin seurakuntien käytössä olevista varaus- ja asianhallintajärjestelmistä. Uuden tietosisällön mukaisesti Katrinaan, Primeen, Statukseen, Timmiin tai Mepcoon tallennetut tapahtumat siirtyvät Kirkkohallituksen tilastojärjestelmään ilman muita tallennuksia tai työväihteitä.

Kirkkohallitus tarjoaa myös mahdollisuudet tallentaa toimintatietoja erillisillä Internetin kautta toimivilla lomakkeilla. Ne soveltuvat seurakunnille, jolle ei ole käytössään em. varaus- tai asianhallintajärjestelmiä tai jotka eivät niitä jostakin syystä pysty käyttämään tilastotietojen tallennukseen. Testikäytössä olevat tilastolomakkeet löytyvät osoitteesta [nuotta.evl.fi/tilastot](http://nuotta.evl.fi/tilastot).

Tilastojen keruu alkaa heti ensi vuoden alusta lähtien. Tavoitteena on, että ensimmäisiä uudenmallisia tilastoja voitaisiin julkaista jo alkuvuoden aikana. Sen jälkeen tilastoreportteja laaditaan ja kehitetään jatkuvasti käyttäjien kokemusten ja tarpeiden mukaan.

Lisätietoja uudistuksesta ja sen etenemisestä saa mm. Sakastin kautta ([sakasti.evl.fi/tilastouudistus](http://sakasti.evl.fi/tilastouudistus)). ✕

### DIAKONIAN TUTKIMUKSEN PÄIVÄ 2016 TEEMALLA "TULEVAISUUDEN DIAKONIAN OSAAMINEN"

**Maanantaina 14.11 klo 9–16  
Helsingissä, Kirkon talossa,  
os. Eteläranta 8**

Käsitlemme diakonian tulevaisuuden osaamistarpeita esimerkiksi osaamisen ennakkoinnin, kumppanuuden ja verkostoitumisen sekä digitalisaation näkökulmista. Ilmapäivän työryhmissä on mahdollista esitellä ja keskustella ajankohtaisista tutkimushankkeista ja -aihioista. Tuo rohkeasti uutta käsittelyyn! Ota yhteyttä [titi.gavert@evl.fi](mailto:titi.gavert@evl.fi).

Huomaathan, että ensi kertaa kokoonnumme taustayhteisömmme Kirkkohallituksen tiloissa. Tilaisuus on maksuton eikä edellytä ilmoittautumista. Tutkimuksen päivä on oiva mahdollisuus ajankohtaisen diakoniatiedon omaksumiseen ja verkostoitumiseen. Tapahtumatiedot päivittyvät osoitteessa <http://dts.fi/diakonian-tutkimuksen-paiva/> Lämpimästi tervetuloa!

### Teologikurssin 1967 kurssikokous

Teologikurssi 1967 kokoontuu 50-vuotiskurssikokoukseen laivaristeilyn merkeissä 4.–5.9.2017. Tarkempaa infoa tulee keväällä tämän lehden ja netin kautta.

**Yhteyshenkilöt: Soili Juntumaa  
puh. 050 5525 529 ja Tapio Leskinen  
puh. 0400 619 447**

## Timo Vikman Suomen Kirkkomusiikkiliiton puheenjohtajaksi

**SUOMEN KIRKKOMUSIIKKILIITTO** on valinnut uudeksi puheenjohtajaksi kanttori **Timo Vikmanin**.

Vikman toimii myös hiippakuntasihteerinä Mikkelin hiippakunnassa. Kirkkomusiikkiliiton puheenjohtajan toimikausi alkaa vuoden 2017 alusta. ✕

# Kolme ennenkokematonta



JUUSO SIKIÖ  
Teologian kandidaatti,  
Itä-Suomen yliopisto

**M**inun leirikesäni on ohi. Olin kuudetta kesää kesäteologina ja sattuvasti leirejäkin oli kuusi. Suurelta osin tämä kesä oli samanlaista toisintoa aiemmilta, mutta siitä ei ole mielenkiintoista lukea tai kirjoittaa. Kerron sen sijaan kolmesta tämän kesän uudesta sattumuksesta. Kokemusten vaihtelevuus antakoon pienen väläyksen siitä, mihin kesäteologi aikaansa käyttää.

Olin ensimmäistä kertaa liturgina neljännen sävelmäsarjan mukaisessa messussa. Kolme ensimmäistä sävelmäsarjaa ovat minulle tutumpia, mutta neljäs on ollut minulle mysteeri. Lisäksi laulaminen on minun heikkouteni. Ajattelin harjoitella vuoroterveydyksiä jumalanpalvelusäänitteen avulla. Huomasin kolmen ensimmäisen sävelmäsarjan löytyvän siltä, mutta neljäs puuttui. Siihen kaatui minun etukäteisharjoitteluni. Ennen palvelusta harjoittelimme lyhyesti vuoroterveydyksiä kesäkantorin kanssa. Lähiesimieheni, avustavana papina toiminut kappalainen, kertoi seurakunnalle minun laulavan ensimmäistä kertaa neljättä sävelmäsarjaa. Ei se hyvin mennyt, mutta selvisin, ja seurakuntalaiset kannustivat ja olivat ymmärtäviäisiä.

Ensimmäistä kertaa työurallani autoni hajosi kesken konfirmaatiokierroksen. Olimme saaneet kutsun yhteentoista paikkaan ja lähdimme tekemään kierrosta kahdella autolla. Kierroksen kolmanneksi viimeisessä paikassa autoni ei startannut. Tietenkin auto hajosi

paikkakunnan syrjäisimmällä paikalla. Lähetin toisen auton jatkaamaan kierrosta ja jäin yhden isosen kanssa pohtimaan tilannetta. Pian myös juhlaväki ilmestyi pihalle. Diagnosioimme yhdessä auton startin todennäköisesti hajonneen. Päätimme työntää yhdessä auton käyntiin. Hävetti istua autossa, kun juhlaalun sukulaisnaiset työnsivät auton käyntiin. Kiitos heille, että ei tarvinnut tilata kaupungista hinausautoa.

Koin työurani ensimmäisen työtapaturman. Kesän viimeinen leiri oli nostalgiakeikka omaan kotiseurakuntaani ohjaajaksi varhaisnuorten telttaleirille perinteiselle leirimäelle. Viimeisenä aamuna odottelimme erästä leiriläistä kompiväiksi teltasta lipunnostoon ja aamuhartauteen. Päätin pitää kaikkien muiden odotellessa polvihippaa aamujumpaksi. Näytimme toisen ohjaajan kanssa mallia. Ulottuvampana hän osui polveeni ja samalla kolautti kädellään täysosuman leukaani ja etuhampaastani lohkesi pieni pala. Työterveys toimi, ja olin tunti leirin päättymisen jälkeen hammaslääkärin tuolissa.

Lokakuussa tämän lehden ilmestyessä kausityöntekijöiden rekrytoiminen seurakuntiin on alkamassa. Suosittelen kaikille opiskelijoille rohkeasti hakeutumaan seurakuntaan kesätöihin. Jokainen kesä on ollut minulle tähän mennessä hyödyllinen ja opettava, kuten nämä kolme tapausta kesästäni kertoivat. ✕

Ensimmäistä kertaa  
työurallani autoni  
hajosi kesken  
konfirmaatiokierroksen.

# PAPPI JA AVIOLIITTOLAIN MUUTOS

## Pappisliiton hallitus: jäitä hattuun vihkimiskysymyksessä

**V**uoden 2017 maaliskuun alusta lähtien avioliittolaki muuttuu siten, että avioliittoon voidaan vihkiä keskenään samaa sukupuolta olevia henkilöitä. Evankelis-luterilaisessa kirkossa toimitettavan kirkollisen vihkimisen suhteen on keskusteltu siitä, saako pappi toimittaa kirkollisen vihkimisen keskenään samaa sukupuolta oleville henkilöille, sekä siitä, onko papilla oikeus kieltäytyä sellaisesta toimituksesta.

Koska julkisuudessa on esitetty, että pappiin voisi joko vihkimisen tai vihkimisestä kieltäytymisen johdosta kohdistua palvelussuhteen päättäminen, pappisoikeuksiin liittyvä sanktio taikka syrjintärikostuomio, katsoo Suomen kirkon pappisliitto asiakseen lausua näkemyksensä

papin oikeuksista ja velvollisuuksista pappisvirassa ja kirkon virkasuhteessa toimimisen kannalta.

### Yleisiä näkökohtia papin virkavelvollisuuksista

Pappisvihkimyksessä pappi sitoutuu pysymään evankelis-luterilaisen kirkon tunnustuksessa sekä noudattamaan kirkon lakia ja järjestystä. Pappi on kirkkolain perusteella hiippakuntansa piispan kaitsennan alainen, ja virkasuhteessa oleva pappi on velvollinen noudattamaan työnantajansa määräyksiä.

Pappisliitto on vuonna 2009 hyväksynyt uusimman Papin ammattietiikka -ohjeistuksen. Sen mukaan pappi sitoutuu työyhteisön yhteiseen työskentelyyn ja sovituihin suuntaviivoihin. Osallistuessaan yhteiskunnalliseen toimintaan

pappi ei käytä hyväkseen virka-asemaansa tai viran tunnuksia henkilökohtaisen tai edustamansa ryhmän edun saavuttamiseksi. Oikeus hoitaa pappisvirkaa perustuu kirkon kutsuun.

### Kirkollisista toimituksista

Kirkkojärjestys edellyttää, että pappi toimittaa kirkolliset toimitukset kirkkokäsikirjan mukaisesti. Kirkolliskokous hyväksyy kirkkokäsikirjan käyttöön otettavaksi samassa järjestyksessä kuin kirkkojärjestyksen. Piispainkokouksella on kirkkolain mukaan oikeus antaa kirkkojärjestyksen toimeenpanosta tarkempia määräyksiä kirkollisten toimitusten osalta.

Pappisliiton käsityksen mukaan kirkolliskokous ei ole tähän mennessä hyväksynyt käyttöön otetta-

vaksi sellaista kirkollista toimitusta, jossa avioliittoon vihittäisiin keskenään samaa sukupuolta olevia henkilöitä. Vaikka avioliittolain edellyttämät vihkimisen tunnusmerkit toteutuvatkin sovellettaessa nykyistä avioliittoon vihkimisen toimitusta keskenään samaa sukupuolta oleviin henkilöihin, ei kirkkokäsikirjan avioliittoon vihkimisen toimitusta ole kirkkolakia, kirkkojärjestystä ja kirkkokäsikirjaa hyväksyttäessä tarkoitettu näin sovellettavaksi.

Mikäli pappi vihki keskenään samaa sukupuolta olevat avioliittoon, on kyseessä Pappisliiton käsityksen mukaan kirkollinen vihkiminen avioliittolain tarkoittamassa merkityksessä mutta ei sellainen kirkollinen toimitus, josta säädetään kirkkojärjestyksessä. Pappi ei siis vihkies-

sään keskenään samaa sukupuolta olevat henkilöt avioliittoon syyllysty avioliittolain rikkomiseen, mutta samalla hän tulee toimittaneeksi kirkollisen toimituksen, jota kirkkokäsikirja ei tunne. Oikeudellinen tila seuraamusten suhteen on epäselvä.

### Papille koituvista sanktioista

Julkisuudessa on esitetty, että papille, joka vihki keskenään samaa sukupuolta olevat henkilöt avioliittoon, voitaisiin määrätä rangaistus. Käytännössä sanktio voisi siis koskea sitä, että pappi on toimittanut sellaisen kirkollisen toimituksen, jota kirkkokäsikirja ei tunne. Samoin on esitetty, että pappi, joka ei vihi keskenään samaa sukupuolta olevia henkilöitä avioliittoon heidän sitä pyytäessä, voisi syyllystyä syrjintärikokseen.

Tuomiokapituli voi kirkkolain nojalla antaa papille kirjallisen varoituksen, pidättää hänet pappisviran toimittamisesta enintään kuudeksi kuukaudeksi tai määrätä hänet menettämään pappisvirkansa, mikäli pappi ei pysy kirkon tunnustuksessa, toimii vastoin pappisviran velvollisuuksia ja pappislupausta tai käyttäytyy papille sopimattomalla tavalla. Lisäksi virkasuhteessa oleva pappi voidaan irtisanoa virkasuhteestaan kirkkolain mukaisilla irtisanomisperusteilla.

Pappisliitto ei etukäteen ota kantaa siihen, millaisia sanktioita tuomiokapitulit papeille vihkimisten johdosta mahdollisesti langettavat. Pappisoikeuksiin liittyvästä sanktiosta sekä irtisanomisesta on mahdollisuus valittaa hallinto-oikeuteen kirkollisvalituksella.

Avioliittolain säännös kirkollisesta vihkimisestä ei sinällään velvoita pappia vihkimään ketään. Kysymys siitä, syyllystykö pappi syrjintärikokseen kieltäytyessään

vihkimästä avioliittoon keskenään samaa sukupuolta olevia henkilöitä, edellyttää kahden perusoikeuden, nimittäin uskonnonvapauden ja yhdenvertaisuuden välistä punnintaa. Virkasuhteessa olevan papin tulee noudattaa työnantajansa määräyksiä annettujen ja kiellettyjen virkatehtävien suhteen. Mahdollisen syrjintäsytytteen arvioinnissa tulee tällöin ottaa huomioon työnantajan ohjeistus sekä vallitsevan oikeustilanteen epäselvyys.

Pappisliiton rooliin jäsentensä edunvalvojana kuuluu antaa jäsenelleen oikeusapua, silloin kun hän sitä tarvitsee, riippumatta hänen teologisista tai kirkkopoliittisista näkemyksistään. Pappisliiton tehtävä ei ole ohjeistaa jäseniään vastoin kirkon järjestystä ja piispallista kaitsentaa.

### Pappien keskinäisen solidaarisuuden puolesta

Pappisliitto katsoo, että papin tulee viranhoidossaan toimia rakentavasti kirkon missionaarisen tehtävän edistämiseksi. Toimia, jotka lisäävät hajaannusta kirkossa ja vähentävät papiston keskinäistä kollegiaalisuutta, ei voida pitää suotavina. Pappisvirassa toimiminen edellyttää papilta sitoutumista toimimaan kirkon kulloinkin voimassa olevan järjestyksen mukaisesti sekä edistämään muutosta kirkon järjestyksen asettamien mahdollisuuksien rajoissa. Papin tulee kyetä sekä odotamaan muutoksen toteutumista että sopeutumaan muuttuneisiin olosuhteisiin.

Pappisliitto kannustaa evankelisluterilaisen kirkon papistoa toimimaan keskinäisen solidaarisuuden edistämiseksi. Kollegiaalisuuteen pyrkimisen ei tule estää rakentavaa keskustelua vaan kannustaa ymmärryksen lisäämiseen eri tavalla ajattelevien välillä.

# Tulivuoria ja Elämän teologiaa

- opintomatka Nicaraguaan ja El Salvadoriin 17. - 29.3.2017

## Kohteitamme Nicaraguassa ovat muun muassa:

- Uraccan yliopisto ja Moravia-kirkko, joka on syntynyt hernhutilaisen lähetystyön tuloksena 1800 luvulla.
- Bluefieldsissä Karibianmeren rannikolla oppaamme on Lähetyseuran Kolumbian ja Väli-Amerikan alue-edustaja **Arja Koskinen**.
- Käynti Masayan tulivuorella ja Masayan artesaanitorilla.
- Tutustuminen Granadan historialliseen keskustaan.

Tutustumme El Salvadorin luterilaiseen kirkkoon, joka on tullut tunnetuksi toteuttamastaan "Elämän teologiasta", mikä on luterilainen kansanomaisen versio yhteiskunnallisesti aktiivisesta ja kantaaottavasta vapautuksen teologiasta. Kirkko on merkittävä ekumeeninen toimija jengiväkivallan runtelemassa maassa ja kulkee Etelä-Amerikan oman pyhimyksen Monseñor Oscar Romeron (murhattiin v. 1980) jalanjäljissä. Tutustumme myös katoliseen yliopisto UCAan, jossa armeijan erikoisjoukot murhasivat sisällissodan aikana vuonna 1989 kuusi jesuiittaopettajaa.

## Käyntikohteina muun muassa

- Jesuiittamarttyyrien museo (katolinen yliopisto UCA)
- Oscar Romeron koti, La Divina Providencia kappeli, jonka alttarille hänet murhattiin sekä katedraali, jossa on hänen hautansa
- Luterilaisen Maailmanliiton Väli-Amerikan toimipiste
- Luterilainen paikallisseurakunta
- Mega-kirkko San Salvadorissa

Matkanjohtajina ovat alueella työskennellyt Loimaan seurakunnan kirkkoherra **Riku Laukkanen** ja apulaistoiminnanjohtaja **Merja Laaksamo**.

Matkan hinta on kahden hengen huoneessa noin 1650 euroa ja yhden hengen huoneessa 1880 euroa.

Opintomatkalle voivat osallistua Pappisliiton jäsenet puolisoineen. Pappisliiton jäsenten on mahdollista saada liiton matka-apuraha (350 €) kuuden täyden vuoden välein.

**Ilmoittaudu opintomatkalle kotisivujen lomakkeella 15.10. mennessä** osoitteessa <http://www.akiliitot.fi/615-vuoden-2017-opintomatkat>. Lisätietoja riku.laukkanen@evl.fi, puh. 044 5755 813 tai merja.laaksamo@akiliitot.fi, puh. 050 5423 664.

## Armenian opintomatka 20. - 28.9.2017

Tutustumme Armenian Apostoliseen kirkkoon. Kristinuskon julistettiin valtionuskonnoksi Armeniassa jo vuonna 301. Opintomatkan teemoja ovat armenialainen identiteetti, "marttyyrikirkkokansa", Armenian kirkko sekä armenialainen kulttuuri. Vierailemme kansanmurhan muistomerkillä ja museossa.

Matkakohteitamme ovat pääkaupunki Jerevan ja sen kaupunkiseurakunnat, Geghardin luolaluostari, Sevanin pappisseminaari, joka sijaitsee 2000 metrin korkeudessa Sevan-järven rannalla, Khor Virapin luostari muinaisessa Araratlaaksossa sekä Armenian apostolisen kirkon keskus Etsmiadzin.

Matkanjohtajana on apulaistoiminnanjohtaja **Merja Laaksamo**, mukana suomenkielinen opas **Marianne Tillman**. Alustava hinta-arvio noin 1400 euroa.

Opintomatkalle voivat osallistua Pappisliiton jäsenet puolisoineen. Pappisliiton jäsenten on mahdollista saada liiton matka-apuraha (350 €) kuuden täyden vuoden välein.

Ilmoittaudu opintomatkalle kotisivujen lomakkeella maaliskuun loppuun mennessä osoitteessa <http://www.akiliitot.fi/615-vuoden-2017-opintomatkat>. Lisätietoja merja.laaksamo@akiliitot.fi, puh. 050 5423 664 tai heli.meinola@akiliitot.fi, puh. 09 4270 1515.

# "Jos tulen vanhaksi, ostan itselleni hatun"

**S**iirtyessäni eläkkeelle kolmen vuotta sitten sain lähtölahjaksi entisiltä seurakuntalaisiltani Eeva-Liisa Herojan kirjan "Jos tulen vanhaksi, ostan hatun". Tarvitsenkin monta hattua: Mieltä rauhoittavaan puutarhatyöhön tarvitsen mietiskelyhatun. Se on erityinen voimahattuni. Toiseksi tarvitsen muutaman värikkään hatun lastenlasteni iloksi. Kun he sitten lähtevät kotiinsa, vajoan väsyneenä kotisohvalle ja tarvitsen kotimys-syn. Virkahattu minulla jo on, ja sitä tarvitsen silloin tällöin, kun entiset seurakuntalaiset tai sukulaiset pyytävät toimituksiin. Tuntuu hyvältä, kun virkahattuani vielä tarvitaan. Tarvitsen kuitenkin myös eläkeläisen kirkkohatun, kun menen kuuntelemaan nuorten pappien viisautta. Kaiken lisäksi tarvitsen vielä taiteilijan hatun. Olen nimittäin löytänyt itsestäni myös lausuntataiteilijan, näyttelijän ja runoilijan.

Muutto Rengon pappilasta oli haikea, mutta helpottava "taloni toimittaminen". Kuitenkin joskus tulee tunne, että äskenhän juuri opiskelin ja omat lapset olivat pieniä - ja nyt lastenlapsetkin isoja. Tässäkö tämä nyt oli? Silloin muistan äitiäni, joka eli kolmanneksen, 30 vuotta, elämästään hyväkuntoisena eläkeläisenä. Isänikin ehti olla eläkkeellä parikymmentä vuotta suhteellisen terveenä ja sai tehdä vielä monia mieluisia asioita. Näin minäkin haluan elää uudessa elämänvaiheessani. Tässä iässä uskaltaa aivan eri tavoin sanoa ja olla olemassa. Eräs työtoverini sanoi kerran, että hänen unelmansa on tulla vanhaksi viisaaksi naiseksi. Jos se viisaus olisi suhteellisuudentajua ja kärsivällisyyttä, niistä olisin iloinen.

Kun kerroin lastenlapsilleni hautausmaalla lepäävistä vanhemmistani, 7-vuotias pojantyttyäni kysyi minulta: "Mumma, milloin sinä



SOILI JUNTUMAA  
mumma, rovasti

kuolet?" Sanoin, että toivottavasti en ihan vielä, jotta voisin nähdä heidän kasvavan isoiksi ja voivan hyvin. Löysin jo lapsena luottamuksen, minkä varassa elän ne päivät, mitkä minulle annetaan. Uskon että: "Taivaan Isä siunaa meitä. Hän on Isä jokaisen. Poluillemme enkeleitä lähettää hän varjellen." ✕

Jos viisaus olisi  
suhteellisuudentajua ja  
kärsivällisyyttä, niistä olisin iloinen.

Kullakin vuosisadalla  
reformaation vuosisataisjuhlat  
ovat osuneet keskelle  
eurooppalaisia suursotia  
tai välittömästi niiden  
jälkiselvittelyjen aikaan.  
Kutakin juhluvuotta  
leimaa lisäksi  
aikakausien muutos.



# REFORMAATION JUHLIA

## *500 vuotta*

ESKO M. LAINE  
TT, tutkija, AKI

Kullakin vuosisadalla reformaation vuosisataisjuhlat ovat osuneet keskelle eurooppalaisia suursotia tai välittömästi niiden jälkiselvittelyjen aikaan. Mikäli Syyrian sisällissota pakolaisvirtoineen katsotaan vaikutustensa perusteella myös eurooppalaiseksi sodaksi kuten Ukrainan konflikti, vuosi 2017 ei tee poikkeusta. Kutakin juhlavuotta leimaa lisäksi aikakausien muutos: reformaatioajasta ortodoksiaksi, ortodoksiasta valistukseksi, valistuksesta romantiikaksi. Voiko vuonna 2017 jälleen voimistunutta eurooppalaista nationalismia brexit-ilmiöineen pitää Eurooppasuuntauksen tai peräti Eurooppa-uskon murroksena, ei ole vielä täysin näkyvissä.

Kunakin aikana luterilaisuus on juhliessaan määrittynyt suhteessa

esivaltaan, usein siitä hyötyen mutta toisinaan suostuen myös sen arvojen nöyräksi kantajaksi. Millainen suhde luterilaisuudella on maalliseen yhteiskuntaan ja sen arvoihin 2017, on kysymys, jonka keskustelu samaa sukupuolta olevien oikeudesta solmia avioliitto on nostanut esiin uudennlaisella tavalla. Siksi on oletettavaa, että piispojen siihen antama perinteinen vastaus tuskin on tässä keskustelussa viimeinen sana.

Vuosijuhlat kertovat myös, mitä kirkon jäsenyys on eri vuosisadoilla merkinnyt. Loikka yksimielisyyden ihanteesta globaaliin moniarvoiseen uskonnonvapauteen ja kirjekyyhkyjen ajasta digitalisaatioon itseilmauksen muotona on ollut pitkä, mutta kirkaille aika sopeutua globaaliin maailmaan lienee kaikesta huolimatta ollut liian lyhyt.

**P**rofessori **Pentti Laasonen** mukaan murroksia on Suomen kirkkohistoriassa vähän. Reformaatio oli sellainen, vaikka senkin vaikutukset alkoivat näkyä vasta melko pitkän ajan kuluessa. Toisen murroksen hän sijoitti vuoteen 1952, jolloin ilmestyi synodaalikirjoitus ”Maallinen ja hengellinen”, luovuttiin säännöstelystä ja avauduttiin Helsingin olympialaisten myötä kansainväliseen vuorovaikutukseen. Tässä artikkelissa keskityn ensimmäiseen murrokseen.

Ruotsissa reformaation ei alun perin mielletty alkavan siitä, kun Luther hyökkäsi anekappaa vastaan 1517 vaan vasta Uppsalan kokouksesta 1593. Sen päätökset ovat edelleen osa Ruotsin kirkon tunnustusta. Suomessa ne poistettiin Schaumanin kirkkolain myötä 1869. Ruotsalaisesta näkökulmasta vasta Uppsalan kokous merkitsi reformaation läpimurtoa dynastisten kiistojen hallinneella vuosisadalla. Tätä asiointilaa kelpasi juhlia, vaikka Vaasuvun riidat jatkuivat vielä 1617. Sittemmin myös Ruotsissa alettiin juhlia reformaatiota muiden tapaan. Syksyllä 1917 järjestettiin Uppsalassa uskonpuhdistuksen juhla, johon myös Suomen kirkko lähetti virallisena edustajanaan senaattori **Edvard Hjeltin**. Tuohon aikaan Suomessa otettiin vasta ensiaskelia ekumeniassa siihen varauksellisesti suhtautuneen arkipiispa **Gustav Johanssonin** vuoksi.

### Reformaatio johti hajaannukseen

Reformaatio johti tunnustukselliseen ja poliittiseen hajaannukseen. Varsinkin sen ydinalueella ruhtinain ja kaupunkien raatien sieluista

käytiin ankara kamppailu. Katolilaiset uskoivat luterilaisuuden olevan pysäytettävissä. Vasta Westfalenin rauha 1648 vakiinnutti periaatteen, jonka mukaan Saksassa oli kolme legitiimiä tunnustuskuntaa. Vuoden 1617 Euroopassa vastakkainasettelu oli jyrkimmillään niillä alueilla, joilla katolisuuteen sitoutuneet Habsburg-sukuiset hallitsijat kyykyttivät sääliä protestanteiksi ryhtyneitä alamaisia. Böömin ja Unkarin kuninkaaksi 1617 tullut **Ferdinand II**, joka seurasi kaksi vuotta myöhemmin serkkuaan keisarinistuimelle, ryhtyi heti valtaan noustuaan nimittämään vastareformaation hengessä katolisia virkamiehiä ja rajoittamaan protestanttien toimintaa. Ruhtinaan velvollisuus oli suojella ”oikeaa uskoa”.

Tilanne kärjistyi 1618. Kaksi legaattia heitettiin ulos Prahan linnan ikkunasta. Virkamiesten ja lähettiläiden vahingoittaminen oli kansainvälisen oikeuden näkökulmasta rikos. Lisäksi se oli majesteettirikos. Tapahtumat johtivat 30-vuotiseen sotaan, mutta vielä se ei koskettanut välittömästi Pohjolaa. Stolbovan rauhassa 1617 Ruotsi vei Venäjältä Inkerinmaan ja Käkisalmen läänin ja oli tuolloin laajimmillaan. Böömissä protestanttien ehdinko purkautui reilut sata vuotta myöhemmin hussilaisen kirkon uudelleen järjestäytymiseen Herrnhutissa kreivi **Zinzendorfin** suojeluksessa.

Uppsalan kokouksen jälkeen jyrkentynyt ja sulkeutunut ilmapiiri kuvastui monin tavoin myös kulttuuriin, politiikkaan ja talouteen. Vuonna 1617 annetussa, vieraiden kauppiaiden asemaa käsitelleessä asetuksessa säädettiin merkantilismin hengessä, että näiden maahan tuomat viinit tuli säilyttää tiukasti vain niille varatuissa paikoissa. **Sven A. Nilssonin** mukaan kruunu loi pyrkiessään suurvallaksi Ruotsiin 1610-luvulta alkaen vahvan sotilas-

ja valtiokoneiston kompensoidakseen väestön köyhyyttä ja pienuutta. Vuonna 1617 Ruotsi oli muuttumassa keskiaikaisesta yhteisöstä tunnustukselliseksi ja tiukasti kontrolloiduksi valtioksi, jossa valta siirtyi suvuilta esivallalle. Papiston piti sopeutua tähän, joskin se auttoi papiston reformaation myötä kadonneen arvovallan uudelleen rakentamista. Samanaikaisesti luotiin edellytykset seurakuntien perustyölle. Turun piispan **Ericus Erii Sorolaisen** postillan ilmestyttyä 1621–1625 reformaation kannalta olennaisimmat tekstit (Raamattu, katekismus, virsikirja, postilla) olivat olemassa kansankielisinä.

Kun 1693 vietettiin Uppsalan kokouksen muistojuhlaa, taivaalle oli kerääntynyt synkkiä pilviä. Luterilaisuutta uhkasivat jälleen katolismisen ja etenevän kalvinismin pelko. Se heijastui pyrkimyksenä tukahduttaa sääliä ensiaskeliaan ottanut pietismi ja kansan keskuudessa rehottanut noituus. Harhaoppien ja jumalattomuuden pelättiin vetävän Jumalan vihan kansakunnan päälle.

### Valituksen vuosisadalla

Vuonna 1717, kun reformaation alusta oli kulunut 200 vuotta, Ruotsissa vallitsi karoliininen itsevaltius, joka oli alkanut 1672 **Kaarle XI:n** noustua valtaan. Maa oli myös sodassa. Sitä koetelleet nälkävuodet 1696–1697, jotka ovat kuultavissa suvivirren taustalla, olivat tuoreessa muistissa. Baltiasta Pultavan tappion jälkeen 1710 Suomeen paenneiden väkijoukkojen levittämä rutto aiheutti joukkokuolemia vuodesta 1710 alkaen isonvihan synkkinä vuosina.

Euroopassa oli hieman aikaisemmin päättynyt Espanjan perimyssota. Uusiksi suurvalloiksi olivat nousemassa Britannia, Preussi, Itävalta, Ranska ja **Pietari Suuren** johdolla voimansa tunnossa länttä kohti kurottautunut Venäjä, jonka

uusi pääkaupunki, Pietari, oli perustettu 1703.

1700-lukua nimitetään valistuksen vuosisadaksi. Suomessa se näkyi 1717 uusaristotelismin valta-aseman kyseenalaistumisena. Descartesin filosofian voittokulku oli alkanut kuninkaan taattua 1689 opetuksen vapauden filosofian alalla. Uudenkaupungin rauhan jälkeen maltillinen saksalainen valistus valtasi Turussa alaa wolffilaisuuden hahmossa, mutta reformaation juhluvuonna se ei ollut vielä edes porstuassa. Vuonna 1717 karoliininen valtionkirkollisuus ja yksimielisyyden ihanne olivat vielä vallitsevia, mutta aurinko oli laske-massa niiden ylle. Yksinvaltiaan kuninkaan, **Kaarle XII:n** kaatuminen 1718 symboloi dramaattisesti aikojen muutosta.

Upsalan kokouksen kunniaksi pidettyä juhlaa 1793 leimasi myös kuninkaan kuolema, **Kustaa III:n** murha 1792. Pääjuhlassa saarnanneen Porvoon piispan **Zacharias Cygnaeuksen** saarnassa oli 50 käsin kirjoitettua sivua. Toisin kuin 1717 kirkossa vallitsi näkemysten kirjo pietismistä valistukseen ja swedenborgilaisuuteen, mikä herätti huolestuneisuutta. Myös Ranskasta leviävä vapaa-ajattelu oli otettava huomioon.

### Itsenäinen, kansallinen evankelisluterilainen kirkko syntyy

Vuonna 1817 Suomi muodosti autonomisen osan Venäjän keisarikuntaa. Maata hallitsi yksinvaltiainen keisari-suurruhtinas, joka oli ortodoksi. Elettiin Napoleonin jälkeistä pyhän allianssin aikaa. Se tarkoitti olojen rauhoittamista kovin ottein. Tämän saivat tuntea myös herätysliikkeet 1820–1830-luvuilla tehostuneessa kontrollissa. Suomi oli monessa suhteessa pyhän allianssin mallimaa. Niinpä, kun 300 vuotta reformaatiosta täytyi, annottiin keisarilta lu-

## Murroksia on Suomen kirkkohistoriassa vähän. Reformaatio oli sellainen.

paa järjestää juhla. Mieltenvaltauspolitiikkaa soveltaen keisari lahjoitti Turun piispalle arkkipiispan arvon ja julisti Turun hiippakunnan arkkihiippakunnaksi. Käytännössä tämä merkitsi itsenäisen, kansallisen evankelisluterilaisen kirkon syntymistä.

Juhlan yhteydessä päätettiin perustaa Suomen evankelinen seura uskonnollisen kirjallisuuden levittämiseksi sekä asettaa komiteat katekismuksen, virsikirjan ja kirkkokäsikirjan uudistamiseksi. Keisarin suopeus edellytti kirkolta lojaalisuutta ja teki varsinkin piispoista keisarin luottomiehiä. Evankelistaa seura edelsi 1811 perustettu Suomen Piipliaseura. Vielä tässä vaiheessa ne eivät toimineet joukkojärjestäytymisen väylinä vaan kuvastivat valistukselle tunnusomaista ajatusta sivistyneistön velvollisuudesta tukea kansansivistystä.

Reformaation vuosisataismuisto noteerattiin ensimmäistä kertaa Suomessa sanomalehdessä 1817. Åbo Allmänna Tidning luonnehti Lutheria aikansa ”suurimmaksi mieheksi, joka ”lujalla ja säikähtämättömällä rohkeudella, Jumalan sanasta sytytetty soihtu toisessa kädessään” halusi valistaa ”harhaan johdettuja veljiään evankeliumin totuuksiin”. Melodramaattiset sanamuodot olivat tyypillistä romantiikkaa.

### Kansankirkko osana kansalaisyhteiskuntaa

Vuonna 1917, kun reformaatiosta tuli kuluneeksi 400 vuotta, oli käyn-

nissä ensimmäinen maailmansota. Suomi itsenäistyi Venäjän vallankumouksen mainingeissa joulukuussa. Kirkossa oli neljä hiippakuntaa 1895 hiippakuntajaon seurauksena, kun vielä sata vuotta aikaisemmin niitä oli ollut vain kaksi. Tätäkin tärkeämpi muutos oli päättävän yleisen kirkolliskokouksen käynnistyminen 1870. Vuoden 1913, seitsemännen kirkolliskokouksen käsittelemät asiat kuvastavat hyvin aikaansa: kiistaa uskonnonvapaudesta, pyrkimyksiä kirkon tehtävän ja aseman määrittelemiseksi nopeasti muuttuvassa yhteiskunnassa sekä yrityksiä modernisoida kirkko.

Paineita kirkon uudistamiseen loi 1800-luvun lopulla käynnistynyt maallistuminen. Suurina kirkollisina juhlapäivinä kirkot kuitenkin täytyivät yhä äärimmilleen. Erityisen haasteen kirkolle esitti työväenliike, jonka Forssassa 1903 hyväksytyssä ohjelmassa uskonto oli määritelty yksityisasiaksi. Pian reformaation 400-vuotisjuhlien jälkeen puhjennut sisällissota paljasti, että suurlakosta 1905 alkanut demokratisoimiskiehu oli johtamassa kokonaan uudenlaiseen yhteiskuntaan. Sisällissodan jälkeen 1919 säädettyssä hallitusmuodossa uskonnonvapaudesta tuli perusoikeus. Uskonnonvapauslaki säädettiin tältä pohjalta 1922. Siihen päättyi Upsalan kokouksesta alkanut valtiokirkollisen luterilaisuuden tarina ja käynnistyi yritys rakentaa kansankirkkoa osana kansalaisyhteiskuntaa. ✕



# REFORMAATIOT EILEN JA HUOMENNA

Viisi vuosisataa sitten alkanut reformaatio oli ainutkertainen historiallinen tapahtumasarja, joka pirstoi katolisen kirkon ja vaikutti syvästi eurooppalaiseen uskonnollisuuteen, ajatteluun ja yhteiskuntarakenteisiin. Miksi sitten reformaatio on otsikossa monikossa? Koska re-formaatio, uudelleen muovaaminen, on ollut osa kristinuskoa läpi sen historian.

JUHA MERILÄINEN

Dosentti, Kirkon tulevaisuuskomitean sihteeri

**K**ysymys pysyvyyden ja uudistuksen suhteesta on ollut haaste kirkkoille eri aikoina ja on sitä edelleen. Esimerkkejä löytyy runsaasti, jopa Raamatun sivuilta. Apostolien teot ja Paavalin kirjeet heijastelevat Jerusalemin seurakunnan ja kreikankielisten hellenistijuutalaisten välisiä näkemuseroja siitä, oliko pakanat ympärileikattava ja tuliko heidän noudattaa juutalaisia perinteitä, kuten Jerusalemin kristityt tekivät. Syntynyt kompromissi – pakanoilta ei vaadittu samaa kuin juutalaisilta – antoi edellytykset Jeesusta koskevan sanoman leviämiselle, mutta se merkitsi merkittävää muutosta varhaiselle kristinuskolle.

Kristinuskon globaalien menestyksen kannalta avainasemassa on ollut sen uudistumiskyky. Aina muutoksiin ei kuitenkaan ole suhtauduttu suopeasti. Kun 1500-luvun katoliset lähetystyöntekijät saapuivat Aasian suuriin valtakuntiin – Intiaan, Kiinaan ja Japaniin – he havaitsivat ne huomattavan vastustuskykyisiksi Jeesusta koskevalle sanomalle. He eivät voineet levittää kristinuskoa kulttuurisen yliherruuden varjolla, vaan aasialaiset tuli vakuuttaa joko kristinuskon sanomalla tai sen hyödyllisyydellä.

Ongelma ratkaistiin niin sanotun akkomodaation eli sopeuttamisen avulla. Lähetettiin oli omaksuttava paikallinen kieli ja kulttuuri, saavutettava arvostettu asema yhteisössä sekä sanoitettava kristinuskoa ta-

valla, joka teki sen ymmärrettäväksi uudessa ympäristössä. Lähes parin vuosisadan ajan lähetystyö eteni luopaavasti. Kirkon johto ei kuitenkaan hyväksynyt sopeuttamista, ja akkomodaation kieltäminen ajoi lähetystyön karille.

Se, mikä joillekin kristityille on ollut viisasta uudistamista, on ollut toisille luopumista perinteistä tai kristinuskon keskeisestä sisälöstä. Esimerkki tästä löytyy paitsi 1500-luvun reformaatiosta ja lähetyskentiltä myös 1900-luvun alun Yhdysvalloista.

Yhdysvallat oli muutamassa vuosikymmenessä kasvanut suurvallaksi. Miljoonat köyhät siirtolaiset miehittivät tehtaat ja kaivokset sekä muodostivat kaupunkien kasvavia slummeja. Tieteen kehitys, liberalismi ja edis-



Kristinuskon globaalin menestyksen kannalta avainasemassa on ollut sen uudistumiskyky.



tysusko olivat voimissaan. Puritaanien patriarkaalinen perhemalli alkoi murtua, ja naiset kamppailivat äänestysoikeuden ja seksuaalisen vapauden puolesta.

Nopeat yhteiskunnalliset muutokset herättivät pelkoja, siirtolaisvastaisuutta ja rasismia. Konservatiiviset protestantit nousivat vastustamaan liberalismia, tiedeellistä raamatuntutkimusta, seksuaalista siveettömyyttä ja sekularisaatiota. He julkaisivat Fundamentals-nimellä kutsuttuja teologisia kirjasia, joissa he avasivat niitä kristinuskon perusteita, joista ei heidän mukaansa tullut luopua. Näkemykset siitä, mitkä asiat olivat luovuttamattomia, vaihtelivat kristittyjen välillä siinä missä muutosta kohtaan esiintyneet asenteetkin.

### Kristinuskon tulevaisuus?

Menneiden vuosisatojen ja nykypäivän kysymyksenasettelussa on helppo huomata yhtymäkohtia. Millä tavalla tulisi reagoida uusiin kulttuureihin ja väestöryhmiin? Miten sopeutua tai mukautua nopeasti muuttuvaan yhteiskuntaan? Mikä kristinuskossa on luovuttamattonta, ja missä kohdin tulisi etsiä uutta tai palata menneeseen?

Vanhat talousjärjestelmät ovat ajautuneet 2000-luvulla lamaan ja kriiseihin. Teknologian nopea kehitys on muuttanut perustavanlaatuisesti sosiaalisia suhteita, ja se on mullistamassa myös työelämää. Suuret siirtolaisvirrat ovat vanhaa tuttu ilmiö Euroopalle, mutta siinä missä menneiden vuosisatojen siirtolaisuus oli pääsääntöisesti Euroopan sisäistä tai suuntautui

Euroopasta ulospäin, nyt suunta on päinvastainen. Tämä pakottaa pohtimaan yhteiskuntiemme rakenteita ja omaa identiteettiä. Uudet globaalit voimat, kansainvälinen terrorismi ja horisontissa värjöttävä ilmastokatastrofi herättävät pelkoja.

Muutokset vaikuttavat myös uskontoihin. Siirtolaisuuden myötä katolisuus leviää Yhdysvaltoihin Latinalaisesta Amerikasta sekä hindulaisuus ja islam Aasiasta. Hindulaiset vähemmistöt kasvavat voimakkaasti Lähi-idässä ja islamilaiset vähemmistöt Euroopassa.

Samaan aikaan, kun perinteiset kristilliset kirkot joutuvat länsimaissa kamppailemaan asemastaan voimistuvaa sekularisaatiota vastaan, globaalin etelän kirkot kasvavat räjähdysmäisesti ja valtaavat uusia alueita kilvan islamin kanssa. Tämä koskee ennen muuta evankelikaalista ja karismaattista kristillisyyttä mutta myös luterilaisuutta.

Esimerkiksi Tansanian evankelis-luterilainen kirkko on viimeisen 15 vuoden aikana kasvanut neljällä miljoonalla jäsenellä ja etiopialainen Mekane Yesus -kirkko peräti viidellä miljoonalla jäsenellä. Jos kristinuskon kanto pitkästi valkoisten länsimaalaisten elitististä leimaa, tänä päivänä kristittyjen valtaosa on värikkäitä, köyhiä ja konservatiivisia globaalin etelän nuoria.

Millaiselta Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tulevaisuus näyttää tässä muuttuvassa maailmassa?

### Tulevaisuuskomitea ja kirkko

Kaksi vuotta sitten neljännes kirkolliskokousedustajista allekirjoitti aloitteen, joka ilmaisi syvää huolta kirkon tulevaisuutta kohtaan. Aloitteen tekijät arvioivat kirkon olevan yhteiskunnan muutoksista ja kiihtyvästä jäsenkadosta johtuen vakavissa taloudellisissa ongelmissa. Huolta kannettiin myös siitä, ettei

kirkon tuoreissa uudistushankkeissa tarkasteltu riittävällä tavalla kokonaisuutta.

Aloite johti Kirkon tulevaisuuskomitean perustamiseen vuotta myöhemmin. Eri puolilta yhteiskuntaa koottu asiantuntijaryhmä jättää marraskuussa kirkolliskoukselle näkemyksensä siitä, miten kirkkoa – sen organisaatiota, hallintoa ja toimintakulttuuria – tulisi uudistaa.

Kyse ei ole pelkistä tulevaisuudenvisioista vaan konkreettisista muutosehdotuksista, jotka pohjautuvat kirkon nykytilaa koskeviin analyyseihin. Tulokset eivät ole vielä valmiina, mutta komitean hyödyntämät taustaselvitykset kirkon kehitysvaiheista, julkisoikeudellisesta asemasta ja valtiosuhteista, kirkko-opista ja monesta muusta teemasta, ovat pääsääntöisesti jo luettavissa netissä.

Komitean tehtävänä on ollut etsiä ratkaisuja, jotka johtavat rakenteiden kevenemiseen, hallinnon lisääntyvään joustavuuteen ja nopeuteen sekä kustannussäästöihin. Päämääränä ei siis ole toiminnan uudistaminen, vaikka toimintakulttuuri onkin kaikessa uudistustyössä avainroolissa. Päämääränä on sen varmistaminen, että kirkko ja sen seurakunnat voisivat elää ja toimia myös tulevaisuudessa.

Kirkkoa moititaan usein pysähtyneisyydestä, mikä saattaa olla jossain määrin totta. Samaan aikaan on totta, että kirkko ja suomalaisen kristinusko ovat muuttuneet valtavalla nopeudella viimeisen sadan vuoden ajan. Nopeus ei kuitenkaan ole välttämättä ollut yhtä suurta kuin yhteiskunnan muutosnopeus. Siksi kirkon on yhä uudelleen uudistuttava selviytyäkseen ja menestyäkseen.

Tulevaisuuskomitean työntekijänä minulla on ollut mahdollisuus tutustua ulkomaisten sisarkirkko-



Kirkon tulevaisuuskomitean päämääränä on sen varmistaminen, että kirkko ja sen seurakunnat voisivat elää ja toimia myös tulevaisuudessa, sanoo Juha Meriläinen.

”

Nykyhetkessä kaipaamme kirkolta toimintakulttuurin, elämän ja ilon reformaatiota.

jen haasteisiin ja ratkaisumalleihin Euroopassa, Pohjois-Amerikassa ja Afrikassa, ja nämä kokemukset ovat ohjanneet pohdimaan kysymyksiä kirkon itsetuottamuksesta ja rohkeudesta, seurakuntalaisten osallisuudesta, toiminnan vapaudesta sekä toivosta. Kirkon on toki otettava huomioon vakavasti, mutta pelko ja pakko eivät synnytä sen enempää iloa kuin kasvuakaan.

Talous vaatii selkeitä ratkaisuja, ja organisaatiossa on viilattavaa. Muun muassa näihin kysymyksiin tulevaisuuskomitea etsii ratkaisuja. Mutta se, mitä nykyhetkessä kaipaamme kirkolta, on ennen muuta toimintakulttuurin, elämän ja ilon reformaatiota. ✕

# REFORMAATIO JA EKUMENIA

Reformaatio tähtäsi Kristus-sanoman kirkastamiseen. Tämä on hyvä johtotähti myös tämän päivän evankelis-luterilaisille kirkkoille ja kirkkojen ekumeeniselle yhteydelle todistuksen ja palvelun vahvistamiseksi. Päämäärää kohti tähdätään muun muassa teologisen keskustelun ja rukouksen pohjalta. Prosessissa tarvitaan kuuntelua, rakkautta ja rehellisyyttä, vieraanvaraisuutta ja tiellä kulkemista totuuden ja armon valossa.

TOMI KARTTUNEN

Dosentti, pastori, johtava asiantuntija,  
teologia ja ekumenia  
Kirkkohallituksen ulkoasiain osasto

**S**uomen evankelis-luterilainen kirkko on valinnut reformaation 500-vuotismerkkivuodelle tunnuksen *Armoa! 2017*. Teema kytkeytyy paitsi luterilaisen reformaation myös kristillisen uskon ytimeen: sanoma Jumalan armosta Kristuksessa. Esimerkiksi Saksassa on protestanttis-katolisissa yhteyk-

sissä haluttu korostaa reformaation muiston ekumeenisen viettämisen merkitsevän yhteisen Kristus-juhlan viettämistä. Luterilainen maailmanliitto (LML) on puolestaan otsikoinut vuosien 2015–17 vieton teeman ”Jumalan armon vapauttama” alle. Yleistavoitetta on konkretisoitu alateemoilla ”pelastus – ei kauppatavaraa”, ”ihminen – ei kauppatavaraa”

ja ”luomakunta – ei kauppatavaraa”. Nämä elämänläheiset alateemat näyttävät innoittavan ja antavan sisältöä myös ekumeenisille pohdintoille kirkon missiosta tänään.

Armo on hengellinen ja teologinen käsite, joka on itsessäänkin jo elämänläheinen, uskoa, toivoa ja rakkautta henkivä termi. Kuten



Reformaatio tähtäsi Kristus-sanoman kirkastamiseen, mikä on hyvä johtotähti myös tämän päivän evankelis-luterilaisille kirkkoille ja kirkkojen ekumeeniselle yhteydelle todistuksen ja palvelun vahvistamiseksi, sanoo Tomi Karttunen.

kristinuskon ydinsanoma on Sanan tuleminen lihaksi, on myös kristinuskon peruskäsite lähellä elämää ja todellisuutta – sitä, mikä tekee elämästä lahjan ja elämisen arvoisen. Se liittyy käsitykseen vapaudesta, ihmisarvosta, anteeksiannosta ja lahjoittavasta rakkaudesta todellisuuden perustana.

Lihaksi tullut Sana kytkeytyy arkeen läpäisten todellisuuden sen kaikessa hyvyydessä, kivussa ja pahuudessa – ilot ja surut. Jotta luterilaisen uskon kytkös arkiseen elämään – uskon ja rakkauden yhteenkuuluvaisuus – tulisi selkeästi ja havainnollisesti esiin, myös LML:n teemat alleviivaavat paitsi pelastusta Jumalan lahjana myös ihmisarvoisen elämän luovuttamatonta tavoitetta sekä luomakuntaa elämän perustana ja haavoittuvana elinympäristönä.

### Yhteinen julistus vanhurskauttamisopista ekumenian merkkipaaluna

Termi ”reformaatio” tarkoitti jo myöhäiskeskiajalla kirkon perinpohjaista uudistamista. Kirkko tuli palauttaa takaisin kadotettuun alkuperäänsä ilman, että olemassa olevaa tuhotaan vallankumouksellisesti. Luther liittyi tähän käsitemaailmaan. Varhaisella uudella ajalla ”reformaatio” tuli sitten ”protestanttisen” historiankäsitteiden avaintermi. ”Uskonpuhdistuksen riemujuhlat” 1600–1900-luvuilla ruokkivat osaltaan vastakkainasettelua. Ekumeenisen liikkeen ja erityisesti Vatikaanin II kirkolliskokouksen myötä tilanne muuttui 1960-luvulta alkaen. Vuonna 1967 reformaation 450-vuotismerkkivuosi jo enteili ekumeenista käännettä. Augsburgin

tunnustuksen 450-vuotisjuhlaa 1980 vietettiin jo varsin suurin ekumeenisin odotuksin. Vireillä oli muun muassa **Joseph Ratzingerin** ja muiden projekti, voidaanko Augsburgin tunnustus lukea ”katoliseksi tunnustukseksi”. Ei myöskään enää puhuttu katolisesta ”vastareformaatiosta” vaan ”katolisesta reformaatiosta”.

Jo 1800-luvun loppupuolelta alkaen oli katolisten teologien piirissä virinnyt uutta kiinnostusta Lutherin teologiaa kohtaan, eikä häntä enää esitetty vain kirkon hajottajana. Alettiin entistä laajemmin hyväksyä ajatus, jonka mukaan Luther halusi ennen muuta uudistaa silloista katolista kirkkoa. Hän torjui sellaisen aikansa katolisuuden, joka ei itse asiassa ollut täysin katolista. Syvenevän ymmärryksen ja vuoropuhelun keskeisin hedelmä on

luterilais-roomalaiskatolinen *Yhteinen julistus vanhurskauttamisopista* (YJV 1999), jossa Muun muassa todetaan: "... dialoginsa perusteella tämän julistuksen allekirjoittavat luterilaiset kirkot ja roomalaiskatolinen kirkko pystyvät nyt ilmaisemaan yhteisen käsityksen, että meidät vanhurskautetaan Jumalan armosta uskon kautta Kristukseen. Siihen ei sisälly kaikki, mitä kussakin kirkossa opetetaan vanhurskauttamisesta, mutta se sisältää yksimielisyyden vanhurskauttamisopin perustotuksista ja osoittaa, että erilaiset jäljellä olevat ilmaisut eivät enää anna aiheutta oppituumioihin." Suomalaisen Luther-tutkimuksen löytö "uskossa läsnä olevasta Kristuksesta" ja uskon myötä syntyvästä reaalisesta yhteydestä Kristuksen ja uskovien välillä uskon ja rakkauden yhteenkuuluvaisuuden perustana edisti osaltaan julistuksen syntyä. Siinä selostetaan luterilaista näkökulmaa vanhurskauttamisesta yksin uskosta ja armosta käyttämällä suomalaisesta Luther-tutkimuksesta tuttua käsitteistöä: "... 'opissa vanhurskauttamisesta yksin uskon kautta' tehdään ero itse vanhurskauttamisen ja sen elämässä tapahtuvan uudistuksen välillä, joka seuraa välttämättä vanhurskauttamisesta ja jota ilman uskoa ei voi olla, mutta niitä ei irroteta toisistaan... Vanhurskauttaminen ja uudistuminen kuuluvat yhteen uskossa läsnä olevan Kristuksen kautta."

### Vastakkainasettelusta yhteyteen kirkon mission parhaaksi

Luterilais-katolista vuoropuhelua on jatkettu YJV:n jälkeen. Vuonna 2010 julkistettiin suomalais-ruotsalainen luterilais-katolinen dialogiraportti *Vanhurskauttaminen kirkon elämässä* ja 2013 kansainvälisen lute-

rilais-roomalaiskatolisen ykseyskomission raportti *Vastakkainasettelusta yhteyteen. Luterilaiset ja roomalaiskatolilaiset viettävät yhdessä reformaation muistoa 2017*. Suomalainen painos raporttiin tuli ennen muuta komission luterilaisen puheenjohtajan piispa emeritus **Eero Huovisen** kautta.

Asiakirja Vastakkainasettelusta yhteyteen (From Conflict to Communion) kuvaa reformaation historiaa yhteisestä luterilais-katolisesta näkökulmasta osana muistojen parantamisen prosessia. Asiakirjassa esitellään Martti Lutherin teologian keskeiset teemat luterilais-katolisen dialogin ja syvenevän yhteisymmärryksen valossa sekä korostetaan kristillistä kastetta ykseyden ja yhteisen muistelemisen perustana. Annetaan myös viisi ekumeenista toimintaohjetta, joissa tulee esiin yhteinen kutsumus olla evankeliumin asialla ja jotka aivan erityisesti kutsuvat ideoimaan käytän-

nön toteutusta myös paikallisesti: "Luterilaisten ja katolilaisten tulisi yhdessä löytää uudelleen Jeesuksen Kristuksen evankeliumin voima omalle ajallemme" sekä "katolilaisten ja luterilaisten tulee todistaa yhdessä Jumalan armosta julistamalla evankeliumia ja palvelemalla maailmaa."

Katolisen kirkon kristittyjen ykseyden edistämisen neuvoston johtaja kardinaali **Kurt Koch** onkin todennut: "Keskittymällä Jumalaksymyksen ja Kristus-keskeisen lähestymistavan keskeisyyteen luterilaisilla ja katolisilla on mahdollisuus reformaation ekumeeniseen muistamiseen, ei vain pragmaattisesti, vaan syvässä mielessä uskossa ristiinnaulittuun ja ylösnousseeseen Vapahtajaan, jonka Luther toi uudestaan esiin. 'Tässä yhteydessä', kuten **paavi Franciscus** on todennut, 'luterilaisilla ja katolisilla on ensimmäistä kertaa mahdollisuus jakaa ekumeeninen muistaminen



kautta maailman, ei triumfalistisessa juhlimisessa, vaan tunnustuksena yhteisestä uskostamme kolmiyhteiseen Jumalaan. Tämä on tehtävä, joka on edessämme tänään, ja sitä voidaan käsitellä vain yhdessä.”

Suomessa on paikallisessa luterilais-katolisessa dialogissa tartuttu myös kardinaali Kochin aloitteen laatia YJV:n jatkoksi yhteinen julistus ”kirkosta, eukaristiasta ja virasta”. Tällaisessa julistuksessa yksittäisteemat esitettäisiin vanhurskauttamisopin ja kirkkokäsityksen yhteydessä. Näin voitaisiin toivon mukaan aiempaa paremmin todeta, miten voimme yhdessä ymmärtää kirkon Kolmiyhteisen Jumalan kirkkona, joka pelastuksen ”instru-



menttina ja merkinä” toteuttaa kirkon apostolista tehtävää todistaen ja palvellen maailmassa. Kirkon virka sanan ja sakramenttien virkana sekä yhteinen pappeus omana kutsumuksenaan täydentäisivät toisiaan palvellen osana Kristuksen maailmanlaajaa kirkkoa ja paikalliskirkkojen yhteydessä.

Luterilaisten lisäksi myös muut reformaation kirkot ovat halunneet korostaa Kristus-uskon ja uskon-vanhurskauden ensisijaisuutta sekä Raamattua Jumalan sanana uskon peruskirjana. Myös ortodoksit, jotka ovat olleet mukana ekumeenisessa liikkeessä alkuajoista asti, ovat voineet nähdä aiempaa enemmän yhteistä luterilaisten kanssa vaikkapa käsityksessä pelastuksesta. Ortodoksinen perinne ei tosin puhu vanhurskauttamisesta vaan jumalallistumisesta. Jumala syntyi ihmiseksi, jotta ihminen jumalallistuisi eli lankeemuksessa särkynyt Jumalan kuvan kaltaisuus palautuisi kolmiyhteisen Jumalan työn kautta kirkossa mystisenä Kristuksen ruumiina.

Suomalainen Luther-tutkimus ja sen ajatus uskossa läsnä olevasta Kristuksesta uskon ja rakkauden yhdistäjänä on tarjonnut tarttumapintaa ymmärtää pelastus ja elämä Kristuksessa ajatellen kristillisen elämän kokonaisuutta. Tämä on rakentanut yhteyttä niin katolisiin, helluntalaisiin, metodisteihin, anglikaaneihin kuin ortodokseihin päin. Kyse ei ole vain pistemäisestä vanhurskaaksi julistamisesta vaan Kristuksen yhteydessä elämisestä ja hänen työstään meissä, vaikka pelastuksen perustana onkin aina pohjimmiltaan Jumalan armo Kristuksessa. Siksi kirkkokin on uskon ja rakkauden yhteisö, Kristuksen mystinen ruumis. ✕



# LUTERILAISUUS JA VASTAKULTTUURI

Pystyykö luterilainen kristillisuus olemaan vastakulttuurillista?

PATRIK HAGMAN

Poliittisen teologian dosentti, Åbo Akademi

**E**dellä esitetty kysymys on hankala. Yhtäältä luterilainen uskonpuhdistus syntyi vastarintaliikkeenä oman aikansa suurimmalle vallanpitäjälle, kirkolle. Toisaalta se liittoutui heti ruhtinaitten ja muiten maallisten vallanpitäjien kanssa. Sen jälkeen se on kehittänyt teologisia tulkintoja, esimerkiksi kansanomaiselta nimeltään kahden regimentin opin, joiden tavoitteena näyttää olevan kirkon ja vallan välisen vastakohdan tyhjäksi tekeminen yhteiskunnassa. On olemassa monia esimerkkejä siitä, miten kahden regimentin oppia on käytetty estämään kirkkoa kritisoimasta valtiovaltaa. Pahin esimerkki tästä on natsismi, joskaan se ei ole ainoa.

Jotta luterilainen kristillisuus pysyi uskollisena teologiselle perusolettamukselleen – raamatullisesti ankkuroidulle uskolle – se ei voi rajoittua sellaisiin ahtaisiin ajattelutapoihin, joihin on totuttu tiukassa luterilaisessa traditiossa. Myös luterilaisuuden spesifejä oppeja on koeteltava Raamatun to-

distusta vasten. Tämä merkitsee kieltämättä ongelmia kahden regimentin opille. Tässä yhteydessä viitataan aina kahteen raamatunkohtaan: Room. 13:1 ja Mt. 22:21, mutta ei voida väittää, että nämä kaksi raamatunkohtaa yhteyksistään irrotettuina muodostaisivat Uuden testamentin opetuksen ytimen maallisesta vallasta.

## Esivallalle alistuminen kristillisenä vastarintana

Asia käy ilmeisimmäksi Roomalaiskirjeen vaatimuksesta, että jokaisen tulee alistua sille esivallalle, jonka alaiseksi hänet on asetettu. Jae on yhdistettävä siihen, mitä on kirjoitettu edellisessä luvussa:

*"Älkää mukautuko tämän maailman menoon, vaan muuttukaa, uudistukaa mielestänne, niin että osaatte arvioda, mikä on Jumalan tahto, mikä on hyvää, hänen mieltensä mukaista ja täydellistä... Olkoon rakkautesanne vilpittöntä. Vihatkaa pahaa, pysykää kiinni hyvässä. Osoittakaa toisillenne lämmintä veljesrakkautta, kunnioittakaa kilvan toinen toistanne. Älkää olko velttoja, olkaa innokkaita, palakoon teissä Hengen tuli, palvelkaa Herraa. Toivokaa ja iloitkaa, ahdingossa olkaa kestäviä, rukoilkaa hellittämättä. Autakaa puutteessa olevia pyhiä, osoittakaa vieraanvaraisuutta. Siunatkaa niitä, jotka teitä vainoavat, siunatkaa älkääkään kirotko. Iloitkaa iloitsevien kanssa, itkekää itkevien kanssa.*

*Olkaa keskenänne yksimielisiä. Älkää pitäkö itseänne muita parempina,*

*vaan asettukaa vähäosaisten rinnalle. Älkää olko omasta mielestänne viisaita. Älkää maksako kenellekään paha pahalla, vaan pyrkikää siihen, mikä on hyvää kaikkien silmissä. Jos on mahdollista ja jos teistä riippuu, eläkää rauhassa kaikkien kanssa. Älkää ottako oikeutta omiin käsiinne, rakkaat ystävät, vaan antakaa Jumalan osoittaa vihansa. Onhan kirjoitettu: "Minun on tuomio, minä maksan tekojen mukaan" – näin sanoo Herra. Edelleen sanotaan: "Jos vihamiehelläsi on nälkä, anna hänelle ruokaa, jos hänellä on jano, anna juotavaa. Näin keräät tulisia hiiliä hänen päänsä päälle." Älä anna pahan voittaa itseäsi, vaan voita sinä paha hyvällä."*

Paavaliille puhe alistumisesta on keino voittaa paha – esivalta – hyvällä. Kristityt voivat esivallalle alistumalla täyttää käskyn vihollisen rakastamisesta; hyvin konkreettista puhetta erityisesti vainoaikoina. Paavali näkee esivallan Jumalan luomana. Niin pitkälle kahden regimentin oppi on oikeassa. Tässä mielessä esivalta on hyvä, mutta syntyinlankeemuksen takia se kapinoi Jumalaa vastaan ja toteuttaa vain rajoitetussa määrin sitä tehtävää, jota se on luotu tekemään. Siksi esivalta on paha. Tämä esivallan pahuus näkyy kerta toisensa jälkeen Uudessa testamentissa ja kulminoituu Jeesuksen ristinkuolemassa, johon sekä juutalaiset että roomalaiset vallanpitäjät hänet tuomitsivat.



Roomalaiskirjeen tekstissä Paavali myös kuvaa sitä, miltä kristillinen vastarinta langenneita valtoja vastaan näyttäisi. Pahan voittaminen hyvällä tarkoittaa Jeesuksen seuraamista niin, että ei käytetä väkivaltaa vihollista vastaan, eikä yritetä anastaa valtaa vallan ehdoilla. Sen sijaan löydetään tapoja elää aivan kuin (1. Kor. 7:29–32) vallanpitäjät eivät olisi langenneet, ja sillä tavalla murennetaan heidän legitimeettiään.

Varhainen kirkko kehitti tämän poliittisen taktiikan, jonka varhainen kristinusko jakoi juutalaisuuden kanssa (juuret löytyvät Jer. 29:stä), ja ennen kaikkea sen kehitti varhainen kristillinen asketismi. Luostarilaitos syntyi osittain sen seurauksena, että kirkko 300-luvulta lähtien liittyi tiukemmin yhteen vallanpitäjien kanssa. Siksi kirkossa kehitettiin menetelmiä toimia vastakulttuurina niitä tuhoavia voimia vastaan, jotka maailmaa ohjaavat. Kristityt loivat selkeitä ja konkreettisia kuvia toisenlaisesta todellisuudesta, Jumalan valtakunnan esimausta, kun he loivat yhteenliittyviä, jotka noudattavat muita sääntöjä kuin mitä maailman vallat puoltavat; ja kun he tekivät tilit selviksi vihan, kauteuden, pelon ja ahneuden kanssa omassa sydämessä sekä niissä suhteissa, joista he olivat osallisia. Sillä tavalla pystyttiin kyseenalaistamaan vallanpitäjien vaatimuksia ”olla realistisia”, ajaa ainoastaan mahdollista politiikkaa. Osoitettiin, että toteuttamiskelpoisia vaihtoehtoja oli olemassa.

### Kahden regimentin opin tuolla puolen

Lutherilta löytyy melko paljon edeltävän tyyppistä ajattelua, mutta se yhdistyy muihin ajatuksiin, joiden juuret voidaan helposti havaita siinä poliittisessa ja teolo-

## ***Jotta luterilainen kristillisyyks pysyisi uskollisena teologiselle perusolettamukselleen, se ei voi rajoittua sellaisiin ahtaisiin ajattelutapoihin, joihin on totuttu tiukassa luterilaisessa traditiossa.***

gisessa tilanteessa, jossa hän eli. Lutherin ajattelussa tapahtui myös muutoksia. Niistä väittämistä, että kristitylle oli lähes mahdotonta olla ruhtinas ja että kristityn tulee mieluummin kuolla kuin puolustaa itseään, Luther siirtyi siihen, että hän vähitellen antoi maalliseen vallalle melkein rajoittamattomia valtuuksia yhteiskuntarauhahan ylläpitämiseksi. Kaikille, jotka ovat tutustuneet Lutherin ristiretketoriikkaan hänen taistelukirjoituksessaan vuoden 1524 talonpoikaiskapinan jälkeen, jossa Luther lupasi iankaikkista elämää kaikille jotka tappavat kapinoitsijat, lienee selvää, ettemme voi perustaa näkemystämme siitä miten kirkon tulee suhtautua valtioon seuraamalla orgaanisesti Lutheria. Lutherilta pystytään helposti löytämään koko joukko esimerkkejä hyvin erilaisista poliittis-teologisista suhtautumistavoista, joita kaikkia ei voida sovitaa kahden regimentin järjestelmään.

Luther eli yhteiskunnassa, jota voidaan sanoa monella tavalla kristilliseksi, ylimmistä yhteiskuntaluokista alimpiin, mutta näin ei enää ole. Suomen nykyisen hallituksen ajamaa turvapaikkapoli-

tiikkaa on mahdotonta yhdistää kristilliseen uskoon kaikkien ihmisten samanarvoisuudesta Jumalan edessä, muukalaiselle Raamatusta annettavaan erityisasemaan ja ylipäätään Raamatun yhteiskunnalliseen näkökulmaan, joka lähtee alhaalta ylöspäin.

Kirkkona ja kristittyinä meidän on siis löydettävä muita lähteitä, joiden pohjalta voimme tulkita uskoamme nykyaikana ja löytää tapoja puolustaa heikompien asemaa keskuudessamme. Meidän on annettava itsemme muotoutua vieraanvaraisuuden hyveen kautta, sillä se on kristillisen uskon tärkeimpiä ilmenemismuotoja. Vieraanvaraisuus ei ole naiivia, eikä sen pohjalta kuvitella, että muukalaisen vastaanottaminen olisi mutkatonta. Mutta on tapahtunut niin, että ne, jotka ovat harjoittaneet sitä, ovat tietämättään majoittaneet enkeleitä (Hepr. 13:2).

On myös tuleva hetkiä, jolloin vieraanvaraisuus vaatii, että ottelemme Jumalaa enemmän kuin ihmisiä. Silloin meidät koetellaan kirkkona. ✕

# RISTIN TEOLOGIAA

Eräässä sarjakuvassa mies on polvillaan vuoteensa ääressä ja rukoilee Jumalaa antamaan selkeän viestin siitä, mitä miehen pitäisi tehdä elämällään. Yllättäen kuului ääni: ”Myy talosi, autosi, omaisuutesi, jätä perheesi ja seuraa minua.” Mies hämmentyy ja toteaa nolona: ”Kunhan testasin.” Ääni vastaa: ”Niin minäkin.” Tarina on hyvä esimerkki Jumalaa koskevista pohdinnoista. Kun ihminen yrittää vakavasti kohdata Jumalan, Jumala yllättää. Tästä on kysymys myös niin sanotussa ristin teologiassa.

KARI KOPPERI

TT, johtaja, Kirkon koulutuskeskus

**K**ristillisen uskon kantava näkemys on usko kaiken takana olevaan hyvään Jumalaan. **Martti Luther** ilmaisee tämän seuraavasti: ”Olla Jumala on: ei ottaa, vaan antaa.” Jumalalle on ominaista antaminen, ei vaatiminen. Evankeliumia on uskoa, että Jumala lahjoittaa armonsa myös minulle.

## Ristin teologiaa Raamatusta

Jos Jumala on pohjimmiltaan hyvä, niin miksi puhutaan Kristuksen rististä ja ristin teologiasta. Mitä sillä oikein tarkoitetaan? Yksi kysymystä avaava Raamatun teksti löytyy Johanneksen evankeliumista:

Filippus sanoi hänelle: ”Herra, anna meidän nähdä Isä, muuta emme pyydä.” Jeesus vastasi: ”Etkö sinä, Filippus, tunne minua, vaikka olen jo näin kauan ollut teidän seurassanne? Joka on nähnyt minut, on nähnyt Isän. Kuinka voit sanoa: ’Anna meidän nähdä Isä’? Etkö usko, että minä olen Isässä ja Isä on minussa? Kun puhun teille, en puhu omissa nimissäni: Isä on minussa, ja minun tekoni ovat hänen tekojaan. Uskokaa, kun sanon, että minä olen Isässä ja Isä on minussa. Ellette muuten usko, uskokaa minun tekojeni tähden. Totisesti, totisesti: joka

uskoo minuun, on tekevä sellaisia tekoja kuin minä teen, ja vielä suurempiakin. Minä menen Isän luo, ja mitä ikinä te pyydätte minun nimessäni, sen minä teen, jotta Isän kirkkaus tulisi julki Pojassa. Mitä te minun nimeeni vedoten pyydätte minulta, sen minä teen.” (Jh. 14:8–14)

Kertomuksessa huomio kiinnittyy Filippuksen kysymykseen. Filippus, niin kuin varmaan jokainen kristitty, haluaisi nähdä Jumalan kunniasaan. Jeesus kuitenkin vastaa: joka on nähnyt minut, on nähnyt Isän.

Jeesuksen vastaus on selkeä. Tästä vaallisesta Isästä ei näytetä muuta kuin Jeesuksen kasvot ja hänen toimintansa. Jeesuksen elämä, toiminta ja opetukset antavat kuvan siitä, millainen Jumala oikeastaan on. Muuta kuvaa ei tarjota. Tähän kuvaan on tyydyttävä. Toisin sanoen Jeesus Nasaretalaisessa välitetään kaikki Jumalaa ja pelastusta koskeva olennainen tieto. Tässä on merkittävä kristinuskon ominaispiirre. Jumala ei ole tunnistettavissa kaikessa hienossa ja kauniissa, vaan erityisesti ristin häpeässä ja alhaisuudessa.

## Martti Lutherin ristin teologiaa

Edelliset ajatukset liittyvät Martti Lutherin niin sanottuun ristin teolo-

giaan. Siinä Luther painottaa Paavalin tavoin, ettei Jumalan viisautta opita tuntemaan inhimillisen viisauden keinoin, vaan ainoastaan Kristuksen ristin ja kärsimyksen kautta. Ristin teologia ei kuitenkaan merkitse inhimillisen viisauden tai ihmisen järjen kokonaisvaltaista hylkäämistä, vaan sen asettamista oikealle paikalleen.

Inhimillisen viisauden torjuminen ei vielä riitä ristin teologian määritelmäksi, vaan ristin teologian varsinaisen sisältö avautuu tarkasteltaessa yksittäistä ihmistä. Ihmisen suurin ongelma on hänen itsekyytensä. Ihminen on sillä tavoin käpertynyt itseensä, että hän etsii perimmäisenä päämääränään omaa etuaan. Ihminen ei siis kykene rakastamaan Jumalaa oikealla tavalla, eikä hän kykene sellaiseen aitoon lähimmäisenrakkauteen, jota Jumala odottaa häneltä.

Lutherin ihmiskäsitystä voidaan perustellusti pitää pessimistisenä, mutta pessimismi vaatii hieman lisäselityksiä. Luther hyväksyy luonnollisesti sen, että ihminen on luotu hyväksi ja jumalallisesta elämästä osalliseksi ja että evankeliumin tehtävänä on palauttaa ihmisen menetettyä hyvyttä. Langenneessa todellisuudessa Ihminen kykenee

tekemään inhimillisesti katsoen hyviä ja oikeita asioita, mutta usein ihmisen toimintaa hallitsee oman hyvän tavoittelu. Jumala kuitenkin näkee ihmisen itsekkäät motiivit. Ristin teologian tavoitteena on, että ihminen näkisi oman todellisen tilansa, sen että hän on kokonaan synnin vallassa ja tarvitsee Jumalan armoa.

Luther käyttää ristinteologisten ajatusten yhteydessä usein vertauskuvia Jumalan vieras, eli vasemman käden työ ja varsinainen, eli oikean käden työ. Ensiksi mainitulla tarkoitetaan, että Jumalan on ihmisen syntisyiden vuoksi poistettava ihmisen väärä itseluottamus, toisin sanoen luottamus ihmisen omaan hyvytyteen ja ansioihin Jumalan edessä. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kymmenen käskyn laki osoittaa Jumalan tahdon ja paljastaa ihmiselle hänen syntisyytensä. Samalla tavalla vaikuttavat elämän kohtalot ja kärsimykset. Vieraan työn vaikutuksesta ihminen tajuaa olevansa Jumalan, ihmisten, maailman ja myös itsensä edessä ei-mitään, tyhjä ja syntinen.

### Ristin teologiasta ristin rakkauteen

Pääsiäisen kohokohta ei ole pitkäperjantaissa ja Jeesuksen ristin kuolemassa, vaan pääsiäisaamussa, ylösnousemuksen ihmeessä. Samalla tavalla Jumala toimii myös ihmisten kohdalla. Kun ihminen on tehty tyhjäksi ja ei miksiäkään, Jumala aloittaa oikean kädensä työn. Hän pelastaa syntisen ihmisen, nostaa hänet ylös ja tekee hänet joksikin.

Tässä on ristin teologian päämäärä. Pelastaakseen ihmisen Jumalan täytyy ensin osoittaa hänelle, että tämä ei kykene itse pelastamaan itseään. Jos Jumala ei ensin toteuta vierasta työtään, ihminen kuvittelee kelpaavansa Jumalalle hyvien tekojensa, viisautensa

tai muun erinomaisuutensa vuoksi. Jumala joutuukin sen vuoksi poistamaan ihmiseltä hänen väärän itseluottamuksensa. Näin ihminen oppii vähitellen ymmärtämään tarvitsevansa Jumalan armoa. Sen saa ainoastaan lahjana, ilman ansioita.

Ihmiselle ei riitä, että hän on ker- taalleen Jumalan vieraan ja varsinaisen työn kohteena. Kristitty nimittäin ryhtyy helposti kuvittelemaan, että hän olisi ansainnut Jumalan armon ja tullut sen hallitsijaksi. Näin kristitty on joka päivä Jumalan vieraan ja varsinaisen työn kohteena ja tarvitsee joka päivä Jumalan armoa.

Ristin teologian yhteydessä Luther puhuu myös Jumalan rakkaudesta, joka ilmenee Jumalan varsinaisessa työssä. Jumala ei etsi rakkaudelleen arvokkaita kohteita, vaan tyhmiä, heikkoja ja syntisiä, jotta voisi tehdä heistä viisaita, vahvoja ja vanhurskaita. Vaikka ristin teologiassa painotetaan Jumalan tuntemista ristissä ja kärsimyksessä, ristin takaa paljastuu rakastava Jumala. Jumala rakastaa syntisiä ihmisiä ja haluaa tehdä syntisistä vanhurskaita. Samalla Jumala vaikuttaa kristityissä niin, että heissä syntyy ristin rakkaus tyhmiä, heikkoja ja syntisiä kohtaan.

Lähimmäiseen kohdistuvan ristin rakkauden ohella Luther tuntee myös ajatuksen Jumalan rakastamisesta. Rakkaus Jumalaan ei kuitenkaan ole ihmisen jumalasuhteen lähtökohta, vaan se on ennemmin seurausta Jumalan rakkaudesta ihmistä kohtaan. Kyseessä on siten kiitollisuudesta syntyvä rakkaus, jonka perusteella ihminen rakastaa Jumalaa ja ottaa vastaan Jumalan antamat lahjat.

### Ristin teologian tiivistelmä

Lutherin ristin teologian perustavat ajatukset voi tiivistää viiteen kohtaan. Ensiksikin ristin teologia

korostaa, ettei Jumalaa opita tuntemaan majesteettisuudessaan ja suuruudessaan, vaan ainoastaan Kristuksen ristissä ja kärsimyksessä.

Toiseksi kristitty oppii tuntemaan Jumalan tahdon ja tulee pelastuksesta osalliseksi ainoastaan ristin kautta, toisin sanoen silloin, kun Jumala on ensin tehnyt vierasta työtään ja tehnyt ihmisen tyhmäksi, syntiseksi ja ei-miksiäkään. Vasta tämän jälkeen Jumala aloittaa varsinaisen pelastavan työnsä, mutta kuitenkin niin, että kristitty on koko elämänsä ajan sekä Jumalan vieraan että myös varsinaisen työn kohteena.

Kolmanneksi ristin teologiaan kätkeytyy ristin rakkaus. Kristitty tulee osalliseksi Jumalan rakkaudesta ja alkaa sen vaikutuksesta tehdä samanlaisia tekoja kuin Kristuskin.

Neljänneksi ristin teologia viittaa kristityn kokemukseen elämästä. Kristitystä ei tule koskaan täydellistä menestystä, vaan hän näkee elämässään myös epäonnistumista, ahdistusta ja syntiä, joihin hän tarvitsee Jumalan armoa.

Viides ja hyvin vaikea piirre ristin teologiassa on, että kärsimyksessä ja ristissä itsensä ilmoittava Jumala jää kristityllekin lopulta salatuksi. On asioita, joita ihminen ei yksinkertaisesti kykene selittämään ja ymmärtämään. Tällainen on esimerkiksi kärsimyksen (teodikean) ongelma. Maailmassa on kärsimystä ja pahaa, mutta samalla uskotaan, että Jumala on hyvä. Miksi Jumala ei poista kaikkea pahaa?

Tällaisia kysymyksiä pohtiva ihminen kohtaa muitakin ongelmia, joihin ei ole olemassa vastauksia. Näiden ongelmien edessä kristityn on Lutherin tavoin syytä nostaa hattua. Uskoa Jumalan armahtavaan tahtoon ja jättää kaikki Jumalan haltuun. Ihminen on ihminen, ja Jumala on Jumala. ✕

# LUTHERDOM OCH MOTKULTUR

Kan en luthersk kristendom utgöra motkultur i ett samhälle?

PATRIK HAGMAN

Docent i politisk teologi vid Åbo akademi

**F**rågan är besvärlig. Å ena sidan uppstod den lutherska reformationen som en proteströrelse mot sin tids främsta makthavare,

Kyrkan. Å andra sidan allierade den sig genast med furstar och andra världsliga makter, och har sedan dess utvecklat teologiska tolkningar, populärt kallat tvåregementsläran, som verkar ha till uttalat syfte att motverka motsättning mellan kyrkan och makten i ett samhälle. Det finns många exempel på hur tvåregementsläran använts för att hindra kyrkan från att kritisera statsmakten, där nazismen utgör det värsta, men inte alls enda exemplet.

Men om en luthersk kristendom skall förbli sann mot sina teologiska grundantaganden – en bibliskt förankrad tro – kan den inte begränsa sig till de sätt som man inom den snäva lutherska traditionen kommit att tänka kring olika frågor. Även specifika lutherska läror måste prövas mot Bibelns vittnesbörd. Och det innebär onekligen att tvåregementsläran får problem. Ja, det finns de två bibelorden som ständigt återopas: Rom 13:1 och Mt. 22:21.

Men det är omöjligt att hävda att dessa två bibelställen, isolerade från sina sammanhang, står för kärnan i Nya testamentets undervisning om den världsliga överheten.

## Underordnande som kristet motstånd

Tydligast blir detta när det gäller Romarbrevets krav på att var och en skall underordna sig den överhet som hon har över sig. Denna vers måste läsas ihop med det som står i det föregående kapitlet:

*"Anpassa er inte efter denna världen, utan låt er förvandlas genom förnyelsen av era tankar, så att ni kan avgöra vad som är Guds vilja: det som är gott, behagar honom och är fullkomligt. ... Er kärlek skall vara uppriktig. Avsky det onda, håll fast vid det goda. Visa varandra tillgivenhet och broderlig kärlek, överträffa varandra i ömsesidig aktning. Slappna inte i er iver, håll er brinnande i anden. Tjåna Herren. Gläd er i hoppet, var uthålliga i lidandet och ihärdiga i bönen. Hjälp Guds heliga med vad de behöver, vinnlägg er om gästfrihet. Välsigna dem som förföljer er, välsigna dem och förbanna dem inte. Gläd er med dem som gläder sig och gråt med dem som gråter. Bemöt alla*

*lika och håll er inte för goda att umgås med dem som är ringa. Var inte självklara. Låna inte ont med ont. Tänk på vad som är riktigt för alla människor. Håll fred med alla människor så långt det är möjligt och kommer an på er. Ta inte rätten i egna händer, mina kära, utan låt Guds vrede ha sin gång, ty det står skrivet: Min är hämmnen, jag skall utkräva den, säger Herren. Men är din fiende hungrig, ge honom att äta; är han törstig, ge honom att dricka. Då samlar du glödande kol på hans huvud. Låt dig inte besegras av det onda, utan besegra det onda med det goda."*

Talet om underordnande är alltså för Paulus ett sätt att besegra det onda – överheten – med det goda. Underordnandet är ett sätt för kristna att uppfylla budet att älska sin fiende – mycket konkret inte minst i förföljelsetider. Överheten är för Paulus skapad av Gud. Så långt har tvåregementsläran rätt. I den meningen är den god. Men på grund av syndafallet är den i uppror mot Gud och utför bara i begränsad skala det den är skapad till att göra. Därför är den ond.

Denna överhetens ondska återkommer sedan gång på gång i Nya testamentet och kulminerar i Jesu



död på korset utdömd av både judiska och romerska makthavare.

Paulus ger också i detta avsnitt formen för hur ett kristet motstånd mot de fallna makterna skall se ut. Att besegra det onda med det goda innebär att följa Jesus i att inte använda våld mot sin fiende, inte försöka ta makten på maktens villkor, utan i stället hitta sätt att leva som om (1. Kor 7:29-32) makthavarna inte var fallna och på det sättet undergräva deras legitimitet.

Denna unika politiska taktik, som den tidiga kristendom delade med judendomen (rötterna finns i Jeremia 29), utvecklades av den tidiga kyrkan, och framför allt den tidiga kristna asketismen. Klosterväsendet uppkom delvis till en följd av att kyrkan närmade sig makten från 300-talet framåt, och där utvecklades metoder för att kunna handla som en motkultur mot de destruktiva krafter som styr världen. Genom att skapa gemenskaper som följer andra regler än de som världens makter förespråkar, genom att göra upp med vreden, avunden, fruktan och girigheten i det egna hjärtat och i de relationer man ingick i skapade man tyd-

liga och konkreta bilder av en anorlunda verklighet, en försmak av Guds rike. På det sättet kunde man ifrågasätta makthavarnas anspråk på att "vara realistisk", föra den enda möjliga politiken. Man visade att alternativen fanns och var möjliga att förverkliga.

### Bortom tvåregementsläran

Hos Luther finns det rätt mycket kvar av denna typ av tänkande, men det blandas med andra idéer som är lätta att härleda till den politiska och teologiska situationen han befann sig i. Luther gick från att hävda att det var närmast omöjligt för en kristen att vara furste och att en kristen skall dö hellre än att försvara sig till att så småningom ge den världsliga makten närmast otvivelaktig befogenheter för att hålla samhällsfred. Att vi inte kan grunda vår syn på hur kyrkan skall förhålla sig till staten genom att slaviskt följa Luther torde vara klart för alla som läst korstågsretoriken i hans stridsskrift efter bondeupproret 1524, där Luther utlovade evigt liv åt alla som tar livet av upprorsmakare. Det är lätt att hitta exempel på en rad väldigt

olika politisk-teologiska hållningar hos Luther och alla går inte alla att passa in i ett tvåregementssystem.

Luther levde i ett samhälle som på många sätt kan sägas vara kristet, från de översta klasserna till de nedersta. Vi gör det inte mera. Den asylpolitik som Finlands nuvarande regering för är omöjlig att förena med kristen tro på alla människors lika värde inför Gud, på den särskilda plats främlingen har i hela Bibeln, med hela Bibelns nerifrån upp-perspektiv på samhället.

För att som kyrka och som kristna behöver vi därför hitta andra källor för att tolka vår tro idag och för att hitta sätt att stå upp för de svagaste som finns bland oss.

Vi har därför orsak att låta oss formas av gästfrihetens dygd, ett av de viktigaste uttrycken för kristen tro. Gästfriheten är inte naiv, den tror inte att det är okomplicerat att ta emot främlingen. Men den vet att det har hänt att de som gjort det har haft änglar till gäster utan att veta om det (Heb 13:1).

Och att det kommer en punkt där gästfriheten kräver att vi lyder Gud mera än människor. Där prövas vi som kyrka. ✕

# AVIOLIITTO-LAIN MUUTOS JA KIRKON TIE

Ei ole mitenkään uutta, että kirkkomme on teologisesti jakautunut. Sen sijaan uudentyyppinen ilmiö tulee vastaamme siinä, että kirkon järjestyksestä on kaksi vastakkaista tulkintaa koskien papin yhtä ydintehtävää, avioliittoon vihkimistä. Mistä löytyisi kantava tie?

TIMO TAVAST

TT, dos., hiippakuntadekaani, Turun arkkihiippakunta

## 1.3.2017

astuu voimaan uusi avioliittolaki, joka mahdollistaa samaa sukupuolta olevien parien siviilivihkimisen. Suomen ev.lut. kirkko on valmistautunut tähän muutokseen käsittämättömän huonosti – varsinkin, jos ottaa huomioon, kuinka lähelle kirkon toimintakenttää tämä lainsäädäntömuutos osuu ja kuinka merkittäväksi koetusta asiasta on kysymys. Samalla, kun uudet parit jo varailevat kirkkoja ja vihkipappeja siinä toivossa, että uusi avioliittolaki muuttaisi myös kirkollisen vihkimisen käytännöt, kirkkohallituksen oikeudellinen selvitys lakimuutoksen vaikutuksista on vielä kesken. Toisekseen kirkossamme viritellään vasta pilottia, jossa etsitään rakentavaa tapaa keskustella avioliittoon ja seksuaalisuuteen liittyvistä kysymyksistä eri tavoin ajattelevien kesken. Tästä on vielä pitkä matka rakentavan keskustelukult-

tuurin muotoutumiseen. Onneksi edes piispat löysivät yksimielisyyden avioliittoselonteostaan ja sen sisältämistä toimintaohjeista.

Tilanteen ollessa ennen piispojen virallista kannanmuodostusta vakavimmin levällään Helsingin hiippakunnan suunnalta esitettiin väitteitä, ettei kirkolla ole sellaista juridisesti sitovaa kantaa, joka estäisi pappeja toimittamasta samaa sukupuolta olevien parien kirkollisia avioliittoon vihkimisiä, kun uusi avioliittolaki astuu voimaan.

Vallitsevan tilanteen keskellä pyrin selkeyttämään kolmea asiaa: Ensinnäkin kirkolla on kirkkojärjestyksessään ja kirkkokäsikirjassaan ilmaistu kanta, joka sitoo kirkon papistoa siten, ettei kirkollinen avioliittoon vihkiminen ole mahdollinen samaa sukupuolta oleville pareille vielä 1.3.2017 lukien. Toiseksi puhun sen puolesta, että kirkon käsitys avioliitosta, samoin kuin avioliittoa koskeva kirkollinen järjestys,

voivat muuttua, mutta muutoksen tie ei kulje ”kirkollisen kansalaistotelemattomuuden” kautta. Ja kolmanneksi: kirkkomme näkyvä ykseys on itseisarvo, jota ei tule pitää halpana vaan jota on vaalittava etsimällä rakentavia kompromisseja.

### Kirkolla on kanta

Uusi avioliittolaki lähtee siitä, että vihkioikeuden omaavilla kirkkoilla ja uskonnollisilla yhdyskunnilla on jatkossakin oikeus itse määrittellä avioliittoon vihkimisen ehdot: ”Sen lisäksi, mitä vihkimisestä säädetään 15 §:ssä, kirkollisen vihkimisen muut ehdot ja muodot määrää se uskonnollinen yhdyskunta, jossa vihkiminen toimitetaan.” (Avioliittolaki 4:16 §) Tämän nojalla kukaan ei ole kyseenalaistanut esimerkiksi ortodoksisen kirkon aikomusta jatkaa sen vihkikäytännön mukaisesti, jossa avioliittoon vihitään vain mies ja nainen. Tällainen yhteiskunnan avioliittokäsityksestä poik-



keava vihkimisen ehto katsotaan riittävän selkeästi ja sitovasti ortodoksisessa kirkkojuridiikassa ja liturgiaa ohjaavassa normistossa linjatuksi. Sen sijaan Suomen ev.lut. kirkossa ne, jotka etsivät mahdollisimman oikoista reittiä samaa sukupuolta olevien kirkolliseen vihkimiseen, ovat argumentoineet, että tällainen yksilöity kanta kirkkomme järjestyksestä puuttuu, ja kun sellaista ei saada myöskään 1.3.2017 mennessä luotua ja kirkolliskokouk-

sessä hyväksyttyä, ovat kirkkomme papit vapaita vihkimään samaa sukupuolta olevia pareja. Tässä argumentaatiossa on kuitenkin aukko. Myös kirkkomme piispat ovat tuoreessa selonteossaan esittäneet yhteisenä kantanaan, ettei uuden avioliittolain voimaan tulo muuta Suomen ev.lut. kirkon pappien vihkioikeuksia siihen suuntaan, että heillä olisi kirkossamme oikeus samaa sukupuolta olevien parien vihkimiseen. Tätä ei muuta edes se, että maistraatit tuli-

sivat mahdollisesti katsomaan tällaiset pappien suorittamat vihkimiset yhteiskunnan lainsäädännön valossa päteviksi. Kirkon sisäisen järjestyksen näkökulmasta pappien vihkiöikeus ei laajene pelkällä avioliittolain muutoksella.

Kirkkojärjestys toteaa seuraavasti: "Kihlakumppanit vihitään kirkollisesti avioliittoon kirkkokäsikirjassa määrätyllä tavalla." (KJ 2:18 §, 1 mom.) Koska muuallakaan kirkkojärjestyksessä ei avioliitosta pu-

”

## KIRKKOMME NÄKYVÄ YKSEYS ON ITSEISARVO, JOTA EI TULE PITÄÄ HALPANA.



Timo Tavast

huttaessa suoraan yksilöidä, ketä ”kihlakumppaneilla” tarkoitetaan, on mm. hiippakuntadekaani **Reijo Liimatainen** esittänyt, että Suomen ev.lut. kirkossa on tie auki samaa sukupuolta olevien pariin kirkolliseen vihkimiseen. Tällöin kuitenkin tietoisesti sivuutetaan se tosiasia, että tässä kohdin kirkkojärjestys itse sitoo itsensä kirkkokäsikirjaan: käsikirjan määrittämä kirkollinen avioliittoon vihkiminen on korotettu kirkkojärjestyksen edustamaksi linjaksi koskien vihkimistä Suomen ev.lut. kirkossa. Kuten tiedämme, kirkkokäsikirja puhuu puolestaan eksplisiittisesti ”sulhasesta” ja ”morsiamesta”, joita ei voi käsikirjan aikanaan hyväksyneen kirkolliskokouksen intentiota sivuuttamatta tulkita miksikään muuksi kuin mieheksi ja naiseksi. Summa summarum: kirkkojärjestyksen kautta löytyy kirkon tämänhetkinen juridisesti sitova kanta asiaan. Tätä täydentävät erilaiset muut kannanotot, joita kirkolliskokouksen eri elimissä on vuosien varrella virallisesti esitetty avioliitosta miehen ja naisen välisenä liittona. Jollei kirkkojärjestystä muuteta nykyisestä, ei kirkolla ole antaa papeilleen oikeutta samaa sukupuolta olevien pariin vihkimiseen.

Yksi tie nykytilanteen muutta-

miseksi näyttää raottuvan kirkkolainsäädännön kodifioinnin kautta, vaikka tätä on tuskin kukaan tarkoittanut. Muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta, jotka koskevat tiettyjen kirkollishallintoa ohjaavien pykälien sisältöä, kodifiointi tähtää rajatusti sellaisiin lainsäädäntötekniisiin muutoksiin, jotka palvelevat kirkkolain ja -järjestyksen selkeyttä ja rakenteellista johdonmukaisuutta jättäen kirkkolainsäädännön substanssin ennalleen. Silti hämmäntävällä tavalla juuri avioliittoon vihkimistä säätelevä kirkkojärjestyksen pykälä on kodifiointiehdotuksessa muotoiltu sellaiseksi, että sisältö uhkaa muuttua vaikuttaen käsillä olevan kiistakysymyksen ratkaisuun. Ehdotettu versio mainitusta kirkkojärjestyksen kohdasta kuuluu seuraavasti: ”Avioliittoon vihkimisen toimittaa pappi kirkossa tai muualla sen mukaan kuin vihittävät siitä papin kanssa sopivat. Vihittävien tulee olla rippikoulun käyneitä kirkon jäseniä. Avioliittoon vihkiminen voidaan toimittaa myös, jos toinen vihittävistä ei ole kirkon jäsen mutta kuuluu muuhun kristilliseen kirkkoon tai kristilliseen uskonnolliseen yhdyskuntaan. Muulla tavoin solmittu avioliitto voidaan pyydetäessä siunata.” (Kodifiointiehdotus KJ 3:12 §, joka hyväksytyksi tul-

lessaan korvaisi nykyiset pykälät KJ 2:18–20)

Tuskin siis tarkoitushakuisesti aiheutettua mutta silti erittäin ongelmallista on se, että mikäli kirkkojärjestys muutettaisiin kodifiointiehdotuksen mukaisesti, jäisi tekstistä pois viittaus kirkkokäsikirjaan, joka on puolestaan se nimenomainen toimintaohjeistus, johon avioliitto miehen ja naisen välisenä liittona tällä hetkellä kirkkojärjestyksessä ankkuroituu. Joku voi toki ajatella, että kirkollisten toimitusten toteuttaminen kirkkokäsikirjan mukaan on sellainen itsestään selvyys, ettei sitä tarvitse erikseen mainita avioliittoon vihkimisen kohdalla. Epäselvyyden välttämiseksi on kuitenkin olennaista, että kodifioinnin yhteydessä ei kirkkojärjestystä muuteta tavalla, joka antaisi eväitä kirkkojärjestyksen ja kirkkokäsikirjan intention vastaisiin tulkintoihin koskien sitä, keitä kirkollinen avioliittoon vihkiminen tällä hetkellä koskee.

### Yhteinen tie vai eriarvoistavat tiet?

Moni saattaa edellä sanotun perusteella arvella, että vastustan avioliittoon vihkimisen avaamista kirkossamme samaa sukupuolta oleville pareille. Arvelu ei kuitenkaan pidä

paikkansa. Luterilaisen etiikan ja avioliittoteologian viitekehyksessä pidän mahdollisena, että Suomen ev.lut. kirkko voi lähteä vihkimään homoseksuaalisesti suuntautuneita pareja, mikäli kolme kriteeriä täyttyy: 1) Kirkko esittää uudelle käytännölle kestävät teologiset perustelut ja 2) etsii esimerkiksi Norjan kirkon tapaan sellaiset toteutustavat, jotka jättävät yksittäiselle pappille omantunnonvapauden kyseisten vihkimisten suhteen. 3) Lisäksi tarvittavat muutokset kirkkojärjestykseen ja kirkkokäsikirjaan on hyväksyttävä asianmukaisessa järjestyksessä kirkolliskokouksessa. Ymmärrän toki, että tämä tie vaatii aikaa ja kärsivällisyyttä aivan toisella tavalla kuin ne oikopolut, joita jotkut kirkkomme papit ovat ilmoittaneet 1.3.2017 jälkeen kulkevansa – kirkkojärjestystä tietoisesti valikoivasti tulkiten ja samalla rikoen. Silti katson, että vain kuvaamani tie on sellainen, joka ei johda kirkon järjestyksen polkemiseen, pappien eriarvoiseen kohteluun ja kirkkomme ykseyden vakavaan vaurioitumiseen.

Papistoa uhkaa eriarvoinen kohtelu, mikäli kaksi ei-toivottua skenaarion yhdistyy toisiinsa: Ensinnäkin jotkut lähtevät soveltamaan kansalaistottelemattomuuden ideaa suhteessa kirkkojärjestykseen. Toisin sanoen kaikki eivät välttämättä malta käydä pitkään ja raskaaseen tahkoamiseen kirkon järjestyksen muuttamiseksi kirkkolain edellyttämällä tavalla. Sen sijaan lähdetään noudattamaan uutta vihikikäytäntöä ilman kirkolliskokouksen päätösten tukea. Toiseksi jossakin hiippakunnassa näin toimivat papit saattavat jäädä kokonaan ilman sanktioita tai tulevat jopa siunatuiksi kirkollisina kansalaisoikeustaistelijoina. Samanaikaisesti en yllättyisi, jos samaisesta vihkipappina toimimisesta koituisi jossain toisessa hiippakun-

nassa varoitus ja myöhemmin toistuessaan järeämmätkin seuraamukset – perusteena kirkkojärjestyksen rikkominen ja pappille annettujen oikeuksien ylittäminen. Tällainen maailmojen ero riippuen siitä, minkä hiippakunnan pappi olet, olisi yhden ja saman kirkon sisällä kestämatöntä. Kirkko-organisaation sisäinen ja ulkoinen uskottavuus on syvästi uhattuna, mikäli tuomiokapitulien kesken ei päädytä yhtenä-

romissien merkityksen. Tässä on syvä viisaus, jonka juuret ovat jo apostolien antamassa esimerkissä. Mitä muuta Jerusalemin kokouksen päätös Apostolien tekojen 15. luvussa on kuin ykseyttä etsivä ja kärsivällisesti rakennettu kompromissi? Uskon ytimeä ei voitu tinkiä, se oli selvää: ”Mehän uskomme, että meidät [ympärileikatut juutalaiskristityt] pelastaa yksin Herran Jeesuksen armo, samalla tavalla



**ONNEKSI EDES  
PIISPAT LÖYSIVÄT  
YKSIMIELISYYDEN  
AVIOLIITTO-  
SELONTEOSTAAN.**

seen tulkintaan siitä, onko samaa sukupuolta olevien pariin kirkollinen vihkiminen 1.3.2017 alkaen kirkkomme nykyisen järjestyksen sallimaa vai sen vastaista. Vastavasti ratkaisevaa on, että kapitulit tekevät ajallaan samansuuntaisia päätöksiä koskien yksittäisiä pappeja, jotka sukupuolineutraaleihin vihkimisiin mahdollisesti ryhtyvät.

### **Kompromissit kirkon apostolisena hyveenä**

Arvostan syvästi piispa **Irja Askolan** keväällä *Valomerkki*-lehden nettiartikkelissa uutisoitua kompromissiehdotusta. Hän kertoi kannattavansa avioliiton kirkollisen siunaamisen avaamista samaa sukupuolta oleville pareille. Siis siitä huolimatta, että Askola olisi ehkä omasta puolestaan valmis ottamaan pidemminkin askeleen eli kannattamaan sukupuolineutraalia kirkollista avioliittoa, on hän kuitenkin piispana kirkon ykseyden etsijä, joka on nähnyt rakentavien komp-

kuin heidätkin [ympärileikkamattomat pakanakristityt].” (Ap.t. 15:11) Sen sijaan siinä, mikä oli uskonkysymysten ulomalla kehällä ja liittyi samalla oikeaan elämään, voitiin tulla toista aidosti vastaan. Kirkon näkyvän ykseyden vaaliminen nähtiin kaiken tämän vaivan ja vastaantulon arvoisena.

Voisimmeko me nähdä tänään samoin? Voisiko keskeltä löytyä tie, jossa on yhtäältä lupa säilyttää käsitys avioliitosta miehen ja naisen liittona ja toimia pappina tämän mukaisesti, jos omatunto näin ohjaa? Ja samalla voisiko kirkon pappi saada oikeuden siunata kaikki maistraatissa vihityt ja Jumalan siunausta liitolleen pyytävät avioparit tunnustaen näin samalla ilman varauksia sen, että myös samaa sukupuolta oleville pareille julkinen, elinikäiseen sitoutumiseen tähtäävä liitto on Luojan tahdosta siunattu tie? **X**



# SORTIN TYÖAIKAKOKEILU

Nimitys kanttoreiden lähiesimieheksi ja kirkkomusiikin työalajohtajaksi oli Minna Raassinan virkauran hurlumhein alkuräjähdys. Miten hän sai takaisin hallinnan tunteen työhönsä?

MINNA RAASSINA  
Johtava kanttori, Savonlinnan seurakunta



ietin työurani alussa vuoden huoletonta pikkukaupungin kanttorin elämää sen jälkeen, kun minut oli 2006 valittu Savonlinna-Säämingin seurakunnan kanttoriksi. Sitten Savossakin siirryttiin kirkon uuteen palkkausjärjestelmään. Työnantaja päivitti työnkuvia ja yhtenäisti hallintoa ilmeisesti suitsiakseen Suloisinta

Sooloilua ja Oman Ah Arvokkaimman Työnäyn Toteuttamista. Niin saapui kerran talousjohtaja palkkaporkkana kepin nenässä keikkuen luokseni ja kysyi, tahtoisinko ryhtyä kanttoreiden lähiesimieheksi ja kirkkomusiikin työalajohtajaksi. Refleksi vai mikä vastasin ”tahdon”. Se oli oman virkaurani huriumhein alkurajähdyks.

Olihan se tietysti hyvä, että toimintatapoja tarkistettiin. En vielääkään oikein ymmärrä, kuinka onnistuin huolehtimaan työalan budjettikurista ilman laskujen hyväksymisoikeutta. Ja kivaahan toki oli voida siirrellä omia työpäiviä mistä tahansa mihin tahansa melkein milloin tahansa, mutta ymmärrän myös työnantajan intressit.

### Seurakuntaliitosten alku

Sitten koitti ensimmäinen seurakuntaliitos. Savonrannan kunta liitettiin Savonlinnan kaupunkiin vuoden 2009 alussa. Saimme Jaakon kanttoriitiimimme neljänneksi jäseneksi.

Noihin aikoihin olin itse mennyt naimisiin. Miehelläni ei vielä ollut vakituista työpaikkaa, ja hän tapasi kysellä, milloin tulen töistä. Olin jatkuvasti väsynyt. Jotkin kellot kilisivät. Päätin ryhtyä seuraamaan työaikojani. Totesin kymmenviikkoisen seurantajakson päätteeksi tekeväni 50-tuntista viikkoa. Sitä se työstään innostuneisuus teettää.

Pääsin paussille, kun jäin äitiyslomalle. Esikoinen syntyi 2010. Palasin lomalta töihin entistä innokkaampana ja esiinnyin rutinitehtävien lisäksi melkein joka viikko jossakin konsertissa. Oi niitä aikoja.

”

**ÄITIYSLOMALTA TÖIHIN  
PALATESSANI MINULLE  
OLI SELVÄÄ, ETTÄ TYÖTÄ  
OLI RAJATTAVA UUDELLA  
TAVALLA.**

### Muutokset jatkuvat

Seurakuntaamme liitettiin vuoden 2013 alussa Enonkoski, Kerimäki ja Punkaharju. Tiimimme kasvoi ja hallintotyö lisääntyi. Vietin viikonloppuja työhuoneessa listaa-massa asioita, joita pitää muistaa arkena hoitaa, kun normaali-ihmiset ovat tavattavissa. Toisaalta etsin työn tehokkuutta tekemällä useampaa asiaa yhtä aikaa; esimerkiksi harjoittelin vihkimisten aikana hiljaa urkuparven sähköpianolla muita tilaisuuksia varten. Onneksi pääsin jälleen äitiyslomalle kolmen pienen lapsen kanssa lepäämään.

Töihin palatessani 2014 minulle oli selvää, että työtä oli rajattava uudella tavalla. Miehen kysymyskin oli jo ajat sitten lyhentynyt muotoon ”Tuletko töistä?”

### Tuoteseloste työviikon sisällöstä

Pääsin viime vuonna KirJo II -lähiesimieskoulutukseen. Kehittämishankkeideni sortteerasin kirjandostani työn eri laatuja. Laskin,

että esimies- ja johtamistyöhön minulla kuluu kirkkoneuvoston sallimat 30 % työajasta. Muu on perustyötä, joka sisältää soitot, laulut, normipalaverit, sähköpostit, nuotien etsinnät, harjoittelemiset, urkujen viritykset ja huoltotoimet, koulutukset, virkistyspäivät, harhaan ajot, odottelut ynnä kaiken muun, jolloin en ole esimiesroolissa.

Työn tehostamiseksi aloin ryhmitellä hoidettavia asioita ja varata viikkokalenteriin kullekin nipulle aikaa. Asiaryhmille on myös omat sähköpostikansionsa (mm. henkilöstö, talous, konserttijärjestelyt), joita käyn läpi kullekin varattuna aikana.

Tilanne on parantunut. Työviikon pituus on kohtuullistunut. Hallinnan tunnettakin esiintyy jälleen. Onneksi myös työnantaja on karsinut rönsyjä. Seurakunnan nimi lyhennettiin Savonlinna-Säämingistä Savonlinnan seurakunnaksi – ajansäästöä 29 %. ✕

*Kirjoittaja on Vuoden kanttori 2016.*



# "LUTERILAINEN JA EKUMENINEN"

XIII SUOMALAIS-UGRILAINEN

PAPPEINKOKOUS PETROSKOISSA 17.–21.8.2016

Yli seitsemänkymmentä pappia Suomen, Venäjän, Viron, Unkarin ja Romanian luterilaisista kirkoista osallistui Suomalais-ugrilaiseen pappeinkokoukseen Petroskoissa. Kokouksissa aikaisempina vuosikymmeninä keskeinen heimoaate on tehnyt tilaa luterilaisen kommuunion korostukselle.

JUSSI JUNNI  
AKIn toiminnanjohtaja

**S**uomalais-ugrilaisen pappeinkokouksen historia ulottuu vuoteen 1937, jolloin Budapestiin koontui yli 200 suomalaista, unkarilaista ja virolaista pappia vahvistamaan suomensukuisten luterilaisten heimokirkkojen yhteyttä. Vuodesta 1981 kokouksia on järjestetty noin neljän vuoden välein, edellisen kerran vuonna

2012 Tartossa ja nyt tänä vuonna elokuussa ensimmäistä kertaa Venäjällä, Inkerin kirkon vieraana Petroskoissa, Karjalan tasavallassa. Kokoukseen osallistui yli seitsemänkymmentä pappia Suomesta, Venäjältä, Virola, Unkarista ja Romanista. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon 17-jäsenistä delegaatiota johti piispa **Seppo Häkkinen**. Pappisliiton opintomatkaajia kokouksessa oli viisitoista **Merja Laak-**

**samon** johdolla. Kokouksessa kuultiin mielenkiintoisia puheenvuoroja kunkin osallistujamaan kirkollisesta tilanteesta ja dialogia käytiin myös Venäjän ortodoksisen kirkon sekä Katolisen kirkon edustajien kanssa.

## Heimoyhteydestä luterilaiseen kommuunioon

Suomalais-ugrilaisissa pappeinkokouksissa aikaisempina vuosikymmeninä keskeinen heimoaate on



Kokouksen osanottajat ryhmäkuvassa Petroskoin kirkon edessä. Tulevaisuuden kannalta on pohdittava, missä määrin suomalais-ugrilaisuus on enää juuri näitä kirkkoja yhdistävä tekijä. Millaisen joukon kokoontuminen hyödyttäisi osallistujia parhaiten?

vähitellen tehnyt tilaa luterilaisen kommuunion korostukselle. Kaikki pappeinkokoukseen osallistuvat kirkot Suomesta, Venäjältä, Virossa, Unkarista ja Romanian Transsilvaniasta ovat nimenomaan luterilaisia kirkkoja.

Myös kielisukulaisuuksissa on tapahtunut muutoksia. Inkerin kirkko on kahdessakymmenessä vuodessa muuttunut pääosin suomenkielisestä kirkosta venäjänkieliseksi – taustalla on pitkälti inkeriläisten paluumuutto Suomeen. Suomensukuisten kielten puhujat ovat Venäjällä kutistuneet niin pieniksi vähemmistöiksi, etteivät kielten enää siirry uusille sukupolville.

Tulevaisuuden kannalta on pohdittava, missä määrin suomalais-ugrilaisuus on enää juuri näitä kirkkoja yhdistävä tekijä. Millaisen joukon kokoontuminen hyödyttäisi osallistujia parhaiten? Tulisiko myös balttilaisten luterilaisten kirk-

kojen olla jatkossa mukana? Entä Ukrainan?

### Kommuunion haasteet

Luterilainen kirkkoyhteisö ei ole kaikilta osin yhtenäinen. Erot kirkkojen välillä tulivat näkyville Petroskoin kokouksessa. Erityisen selvästi kirkkojen erot näkyivät suhteessa virkakäsitykseen ja seksuaalivähemmistöihin. Naispuolisia pappeja osallistui Suomesta, Unkarista ja Virossa; yhtenä muiden kanssa he pitivät aamu- ja iltahartauksia mutta alttarille tai saarnastuoliin oli kutsuttu vain miehiä. Seksuaalivähemmistöjä kohtaan vedettiin jyrkää rajaa useammassakin Inkerin kirkon puheenvuorossa.

Myös suhde nationalismiin on luterilaisten kirkkojen haasteena. Kaikkien kirkkojen jäsenissä on niitä, jotka haluaisivat kirkkonsa ylläpitävän kuvaa yhtenäisestä kansasta ja kansallisesta valtiosta.

Kristinuskon universaalisuus kuitenkin edellyttää kirkoilta avaraa kansainvälistä vuorovaikutusta sekä halua ymmärtää toisia kieliä, kulttuureja ja elämisen muotoja.

### Kokouksen jälkipyykki

Kokouksen jälkeen ilmeni, että Inkerin kirkon verkkosivuillaan kokouksesta julkaistuista valokuvista oli poistettu naispuolisten pappien viran tunnuksia. Suomen evankelis-luterilainen kirkko on ilmaissut tästä moitteensa ja pyytänyt selvitystä tapahtuneesta. Retusointi on ymmärrettävästi aiheuttanut suomalaisissa tyrmistystä ja antanut joillekin aiheen nimittää kokousta ”Photoshop-konferenssiksi”.

Vuonna 2020 on Suomen vuoro järjestää suomalais-ugrilainen pappeinkokous. Joko silloin Suomen kirkon delegaatioon olisi joku saamelainenkin hyväksytty mukaan? ✕

# Turvapaikanhakijat ja seurakunnan viestintä

JUHA TANSKA  
Kirkkoherra, Haminan seurakunta

Pakolaiskriisin laineet ylsivät Haminaan syyskuun alussa 2015. Tallensin noina viikkoina havaintojani, Kymen Sanomien juttuja ja lehden keskustelupalstan kommentteja päiväkirjaani, itselle opiksi ja saadakseni omassa mielessä hieman etäisyyttä tapahtumiin.

- - tuskin kukaan muukaan on osannut odottaa, että turvapaikanhakijoiden virta Lähi-Idästä, Afganistanista ja Somaliasta paisuu niihin mittoihin, joissa se tällä hetkellä on.

Reagoimme Suomen tilanteeseen Haminan seurakunnassa hieman etunojassa. Soitin kirkkoneuvoston jäsenille sekä valtuustomme varapuheenjohtajalle ja puheenjohtajalle ja kysyin, onko heillä jotain sitä vastaan, että tarjoamme Markkulaa (tyhjillään olevaa leirikeskusta) SPR:lle hätämajoitustilaksi. Kenelläkään ei ollut asiaan huomauttamista.

Soitin myös kaupunginvaltuuston keskeisille jäsenille eri puolueissa (pois lukien persut ja pieni vasemmistoliiton ryhmä) ja kysyin, heijastaako edellisellä viikolla Kymen Sanomissa ja kaupunkilehti-Ankurissa ollut Kokoomuksen, keskustan ja Perussuomalaisten kolmen valtuustojäsenen jyrkkä pakolaiskanta kyseisten puolueiden kantaa. Vastasivat kaikki, että kyseiset kannanottajat edustavat yksityisajattelua. Kuitenkin kävi ilmi, että kokoomuksen suhtautuminen turvapaikanhakijoiden majoittamiseen Haminaan oli kaikkein kielteisin. 15.9.

Kymen Sanomat uutisoi 16.9. näyttävästi: Haminan seurakunta tarjoaa leirikeskusta pakolaisten hätämajoitukseen. Uutisesta nousi lehden verkkosivuilla poru puolesta ja vastaan:

– Hieno homma. Saatte näistä pakolaisista uusia kirkollisveron maksajia kun entiset poistuu joukolla. – Topi

– Jokes se jako alkaa? Saas nähdä riittääkö lantteja kaikille? – Raha kirstuhun kilahtaa

– Mikä Haminakin olisi, jos se ei olisi ottanut vastaan Karjalasta sodan jaloista tulleita pakolaisia. Kaupungissa ei ole yhtään omakotitaloa tai kerrostaloa, jossa ei olisi naapurina evakko tai hänen jälkeläisensä. – Seurakuntaa moititaan auttamishalusta. Tuomitsijoitten on hyvä tietää, katastrofi tai muussa hätätilanteessa tuskin seurakunnassa kysyttäisiin sinulta, oletko seurakunnan jäsen. Eiköhän soppalautanen tai huopa sinullekin irtoaisi. – Evakko

# Hätätilanteessa tuskin seurakunnassa kysyttäisiin sinulta, oletko seurakunnan jäsen.

Perjantaina 18.9. Haminassa vietettiin perinteistä kaupunkifestivaaliamme Valojen yötä. Pystyimme sen yhteyteen jo aamupäivästä kahvioteltan. Päivä oli samalla valtakunnallinen mielenosoituspäivä hallituksen pakkolakisuunnitelmia vastaan. Mahdollisuutta keskusteluun mainostettiin sekä paikallislehdessä että seurakunnan kotisivulla ja Fb-ryhmässä:

*Pop up -kahvio 18/9.*

*Ilmasto on lämmennyt, samoin yhteiskunnan ilmapiiri. Haminan seurakunnan pop up -kahvio 18/9 Johanneksen kirkon edustalla (säävärauksella kirkossa), Raatihuoneentorin laidalla tarjoaa perjantaina klo 11–17 kahvia, teetä, pullaa ja kohtaamispaikan lakossa, työssä, työttömänä, lomalla, koulussa, pakomatalla ja eläkkeellä oleville tai muuten vain kadulla käveleville. Myös kirkon ovet ovat auki koko päivän klo 11 alkaen.*

*Haminan poliisin edustajana Pop up -kahvio 18/9:ssä on paikalla Jarkko Lappeteläinen klo 13 alkaen. Hän vastailee kysymyksiin, jotka liittyvät pakolaistilanteen herättämiin ajatuksiin ja pelkoihin. Haminan seurakunnan Markkulan leirikeskuksen käytöstä hätämajoitustilana kysymyksiin vastaa kirkkoherra Juha Tanska. – 17.9.*

Kymen Sanomat teki kahviosta jutun. Verkkoon lehti oli poiminut vain osan haastatteluistaan kahviossa, ehkä provosoivimmat kohdat. Juttu oli otsikoitu: *Haminan seurakunnan avuntarjous pakolaisille aiheuttanut eroja kirkosta.*

Keskustelu lehden nettisivulla jatkui:

– *Ei yllätä että kirkon miehet ja naiset eivät tajuua että valtionkin rahat tulevat jostain muualta kuin taikaseinästä. Eikö Haminan seurakunta voisi itse maksaa viulut sen sijaan että laittavat veronmaksajat tilille?*

*Kiitokset kuitenkin kirkkovaltuustolle ja kirkkoherra Tanskalle. Erosin teidän takia kirkosta, niin jää itselleni yli 700 € vuodessa ylimääräistä –.*

– *Ei enää kirkkoa, 20.9.*

Seurakunnan jäsenmäärässä syyskuussa näkyy pieni erojen piikki, kolmisenkymmentä eronnutta viikossa. Apunamme viestinnässä oli koko ajan toimittaja **Seppo Sirkka**. Sepon ajatus on, että kriisitilanteessa ei pidä vetäytyä piiloon, vaan ruokkia omilla uutisilla ja faktatiedoilla julkisuutta koko ajan.

Irrotimme turvapaikanhakijatyöhön diakonin sekä lähetys- ja vapaaehtoistyön sihteerin. Yhdessä seurakuntalaisten kanssa he organisoivat vapaa-ajantoimintaa ja materiaaliapua hätämajoitustilaksi perustettuun vanhainkotiin, joka avattiin kaupunginjohdajan määräyksestä ja Maahanmuuttoviraston pyynnöstä kahdeksallekymmenelle irakilais- ja syyrialais miehelle. Hätämajoitustila suljettiin maaliskuussa 2016.

SUOMEN KIRKON PAPPISLIITTO  
Finlands kyrkas prästförbund R.y.  
www.pappisliitto.fi, pappisliitto@akiliitot.fi  
Perustettu 14.1.1918



**Puheenjohtaja, AKI  
Puheenjohtaja, Pappisliitto**  
Eija Nivala  
Alavieskan seurakunnan  
kirkkoherra, TM  
Puh. (08) 4309 602 | GSM 050 5762 110  
eija.nivala@devl.fi

SUOMEN KANTTORI-URKURILIITTO  
Finlands Kantor-organistförbund r.y.  
www.skul.fi, kanttori-urkuriliitto@akiliitot.fi  
Perustettu 15.6.1907



**Varapuheenjohtaja, AKI  
Puheenjohtaja, Kanttori-urkuriliitto**  
Eero Annala  
Keravan seurakunnan  
A-kanttori, MuM  
Puh. 0400 378 048,  
eero.annala@devl.fi

#### TOIMINNANJOHTAJA



**Jussi Junni**, pastori,  
TM, PsK  
Puh. (09) 4270 1507  
GSM. 044 744 7041  
jussi.junni@akiliitot.fi  
Yleishallinto,  
neuvottelutoiminta,  
edunvalvonta,  
palvelussuhdeneuvonta

#### ASiantuntijat



**Vesa Engström**  
Puh. (09) 4270 1501  
GSM 050 597 5231  
vesa.engstrom@akiliitot.fi

AKIn opiskelijatyö,  
neuvonta opiskelijoiden  
harjoittelu-, mentorointi- ja  
työllistymiskysymyksissä

#### JÄSENPAVELUSIITEERTI



**Tuija Kukkonen**,  
yo-merkonomi  
Puh. (09) 4270 1503  
tuija.kukkonen@  
akiliitot.fi

Jäsenyysasiat,  
alaosastot,  
luottamusmieskurssit

#### APULAISTOIMINNANJOHTAJA



**Merja Laaksamo**,  
pastori, TM  
Puh. (09) 4270 1506  
GSM 050 542 3664  
merja.laaksamo@  
akiliitot.fi

Cruxin päätoimittaja,  
AKIn viestintä,  
Pappisliiton hallinto,  
opintomatkat, pappien  
ammattilliset asiat,  
palvelussuhdeneuvonta



**Annukka Ruusula**,  
kanttori, MuM  
Puh. (09) 4270 1505  
GSM 044 744 7040  
annukka.ruusula@akiliitot.fi

AKIn alaostotoiminta,  
Kanttori-urkuriliiton  
hallinto, kanttorien  
ammattilliset asiat,  
palvelussuhdeneuvonta



**Heli Meinola**  
Puh. (09) 4270 1515  
heli.meinola@akiliitot.fi

Cruxin toimitussihteeri,  
jäsenyysasiat,  
opintomatkat

#### LAKIMIES



**Maarit Laurikainen**,  
OTM, KTM  
Puh. (09) 4270 1502  
GSM 050 518 4038  
maarit.laurikainen@  
akiliitot.fi

Palvelussuhdeneuvonta,  
luottamusmiestoinnin  
koordinointi,  
koulutustehtävät



**JOHDON ASSISTENTTI**  
**Tuula Anttonen**,  
HSO-sihteeri  
Puh. (09) 4270 1513  
tuula.anttonen@akiliitot.fi

AKI-hallinnon ja johdon  
assistentti, Pappisliiton  
hallintoelinten  
pöytäkirjanpitäjä, matka-  
ja kokousjärjestelyt,  
Internet-kotisivut



**PROJEKTISIITEERI**  
**Laura Leipakka**, TM  
Puh. 09 4270 1517  
GSM 044 784 7327  
laura.leipakka@akiliitot.fi

Pappisliiton ja Kanttori-  
urkuriliiton projektit

# Anna palautetta lehdestä ja voita Otavan syksyn uutuuskirjoja!

## VASTAAMINEN ON HELPPOA.

1. Kirjautu osoitteeseen  
[www.mcipress.fi/crux](http://www.mcipress.fi/crux)
2. Merkitse numerosarja O248
3. Tämän jälkeen pääset lukijakyselyyn  
klikkaamalla Lähetä-painiketta.

## Ja sitten vain onnea arvontaan!

Samalla voit antaa  
aihe-ehdotuksia ja vaikuttaa  
lehden sisältöön. Vastaa heti lyhyeen  
kyselyyn osoitteessa  
[www.mcipress.fi/lukijakyselyt](http://www.mcipress.fi/lukijakyselyt)



Arvonnän voittaja saa valita 150 euron  
arvosta Otavan syksyn uutuuskirjoja.

Lukijakyselyyn voi vastata kahden viikon sisällä lehden ilmestymisestä. Kyselyyn voivat osallistua kaikki Otavamedia OMA:n tuottamien lehtien lukijat. Voit osallistua kyselyyn jokaisen ilmestyvän numeron yhteydessä, mutta vain yhdellä vastauksella lehden numeroa kohden. Voit arvontaa koskevat lehtiä, jotka ilmestyvät syyskaudella 2016. Palkinnon arvontaan osallistuvat kaikki vastanneet. Palkinto arvontaan 1.1.2017. Voittajalle ilmoitetaan sähköpostitse tai kirjeitse. Kevään lukijapalkinnon, Pelago-polkupyörän, voitti Hima-lehden lukija Johanna Virtanen.

# AHLMAN

ORIVEDEN OPISTO

KESÄN 2017  
KUORONJOHTOKURSSIT  
Kuoronjohton peruskurssi  
Kuoronjohto D  
Kuoronjohto C

Tulevat kurssit osoitteessa:

**AHLMAN.FI**

TULOSSA  
KESÄLLÄ 2017!



## TAMK EDU TÄYDENNYSKOULUTTAA



## KUORON- JA ORKESTERINJOHDON MESTARIKURSSI, 12. - 15.1.2017

*Kanttori, kuoronjohtaja tai kapellimestari -  
suunnitteletko J.S.Bachin Johannes-passion esitystä?*

Tule mestarikurssille Tampereelle tekemään teosta ammattilaiskuoro Tampere Cappellan ja Pyynikki Sinfonian kamariyhtyeen kanssa. Voit osallistua joko aktiivi- tai passiiviopiskelijana. Haku viimeistään 16.12.2016.

Kouluttajana toimii Markus Yli-Jokipii (MusM, FM, Kuoronjohton lehtori TAMK Musiikki)

Lisätiedot ja haku: [tamk.fi/taydennyskoulutus](http://tamk.fi/taydennyskoulutus)



TAMK  
TAMPEREEN  
AMMATTIKORKEAKOULU

EDU

# KONSERTTIELÄMYS LISÄVIHKON VIRSISTÄ

Nykypäivän sävelet, puhuttelevat tekstit ja rytmit muilta mantereilta innostivat Gospel Covertajia lähemään seikkailulle virsikirjan lisäviHKon lehdille. Tuloksena syntyi taiteellisesti korkeatasoinen konsertti, jossa myös lauletaan yhdessä. Konsertteja pystytään järjestämään useita päivässä, esim. koululaisille päivällä ja kaikille avoin tilaisuus illalla. Virsiä valittavissa yhdessä tilaajan kanssa.

**TILAA COVERTAJAT  
SEURAKUNTAASI!**

[www.gospelcovertajat.fi](http://www.gospelcovertajat.fi)  
Mikko Miettinen, 040 754 7591  
[gospelcovertajat@gmail.com](mailto:gospelcovertajat@gmail.com)

Kuuntelu-  
näytteet



# MONIPUOLISIN VALIKOIMA



## Vihkiraamattu

Valkoiset, ajattoman kauniit keinoahkakannet kultafoliopainatuk-sella, kultasyrjä ja kaksi lukunauhaa. Liiteosassa: Raamatun mitat ja rahat, henkilö-, paikka- ja asiasanahakemistot, lyhyt johdanto Raamatun syntyhistoriaan, Raamatun kirjojen esittelyt sekä vinkkejä Raamatun lukuun. Kirjaan saatavissa seurakunnan oma vihkilehti sekä kanteen kirkonkuva- ja nimipainatus kultafoliolla.



## Kastetodistus Kaikkivaltias Kummitodistus Kaikkivaltias

Aikuiskasteisiinkin hyvin sopivat todistukset.  
20 kpl / nippu

20 kpl  
**19<sup>80</sup>**



TILAA NYT  
ENNAKKO-  
TILAUS-  
HINNOIN!

Jari Jolkkonen

## Reformaation tarina

Mielenkiintoinen ja yleistajuinen tietopaketti luterilaisesta uskosta ja uskonpuhdistaja Martti Lutherista. Kuopion piispa Jari Jolkkonen kuljettaa tarinaa 1500-luvulta nykypäivään ja tulevaisuuteen. Ilmestyy 1/2017



## Luther dvd

Vaikuttava elokuvaversio Martti Lutherin elämästä ja kamppailusta uskon puhdistamiseksi. Ohjaus: Eric Till, pääosassa: Joseph Fiennes. Kesto 120 min. K-12.

**18,90**

**18<sup>90</sup>**



## Uusi ehtoollisvälinesarja

Linjakas terässarja kovaan käyttöön. Ruostumatonta terästä. Risti messinkiä. Saatavana lokakuussa 2016.

### Viinikannu

0,65 l, korkeus 17,5 / 20 cm  
**157,00**

### Viinikannu

1 l, korkeus 19 cm / 21,5 cm  
**177,00**

### Leipärasia

Halkaisija 11 / 13 cm, korkeus 7,5 cm  
**147,00**

Alk.  
**147<sup>90</sup>**